

Kerst 2016

SamenKerk⁷

Uitgave van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

Zalig Kerstmis!

Bij de voorpagina:
Kersttafereel uit de collectie van het
Bonniefantemuseum Maastricht
Foto: Eric van Teijlingen

26

In dit nummer

Woord van de bisschop	4
'Het Licht van Kerst verdient een lange nagloei!'	6
Barmhartigheid: gevangenen bezoeken	8
Zonder kribje geen Kerstmis	10
Kroniek	13
Kerkengek: de Nieuwe Bavo	14
Nederlandse bedevaart naar Rome	16
Inspiratie	20
Kerstpuzzel	22
Studenten in een pastorie	24
Interview Mgr. Jan Hendriks	26
De lofzang van Simeon	28
Parels uit de Schattengrot	29
Kerk online	30
Leo Fijen	31
Van Onderop	32
Agenda Heiligdom Heiloo	34
Kort nieuws	35
Kerkbalans	37
Personalia	38
Kerstkleurplaat	40

Colofon

SamenKerk is het informatieblad binnen het Bisdom Haarlem-Amsterdam en verschijnt zevenmaal per jaar. Nummer 7 jaargang 41

Redactie

Jim Schilder (hoofdredacteur), Christel Kerrens-Van der Pijl (eindredacteur), Eric Fennis, Maurice Lagemaat, Eric van Teijlingen, Petra Vermeer

Medewerkers

Anneke van Assema, Michel Bakker, Guido Hulshoff, Edith van Kuijck, Leo Fijen, Hein Jan van Ogtrop, Marcel Poorthuis, Nikolaas Sintobin sj, Jeroen de Wit

Redactieadres:

SamenKerk
Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon: 023-5112660, Faxnummer: 023-5112659
IBAN: NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
Internet: www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

De volgende uitgave verschijnt op 23 februari.

Abonnementsprijs:

€ 30,00 per jaar; buitenland: € 36,00 per jaar
Abonnementenadministratie: 023-5112640

Advertenties:

Borgerpark Media
Postbus 8027
6060 AA Posterholt
Telefoon: 0475-711362
E-mail: info@borgerparkmedia.nl
www.borgerparkmedia.nl

Vormgeving/technische realisatie:

Novente vormgevers, Lunteren

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen. Verantwoordelijken kunnen reageren via bovenstaand adres.

6

'Het Licht van Kerst verdient een lange nagloei!'

Kerst vieren als zestigjarige priesterjubilaris of als pasgewijde kapelaan – hoe ervaren twee priesters het feest van het Licht?

16

'Deze reis heeft mijn geloof versterkt'

Eind november reisden 129 pelgrims uit bisdom Haarlem-Amsterdam af naar Rome. In totaal tweeduizend Nederlanders ontmoeten paus Franciscus. Een terugblik.

Mgr. Hendriks vijf jaar hulpbisschop

Op 10 december 2011 werd toemalig rector Jan Hendriks gewijd tot hulpbisschop van het bisdom Haarlem-Amsterdam. Een gesprek over zijn werkzaamheden, moderne communicatie en de toekomst.

26

'Ik geloof heilig in een tweede kans'

In het laatste artikel van de serie 'Werken van Barmhartigheid' vertelt Erica Hartman over het bezoeken van gedetineerden. Ze begeleidt moeders van gedetineerden.

8

Zonder kribje geen Kerstmis

In alle parochiekerken staat een kerstkribje en op veel plaatsen worden rond deze tijd exposities gehouden met kerstgroepjes en -stalletjes. Voor katholieken geldt: zonder kerstkribje geen Kerstmis. Maar wat weten we over onze kerststallen? En wat doen die os en die ezel daar?

10

24

Studenten in een pastorie

Het Josephhuis in Haarlem, dat ruim een jaar geleden werd ingezegend, biedt woonruimte aan gelovige studenten met een missie. Hoe gaat het?

Een Bijbelse les over vrede

Met de voortdurende chaos en verdeeldheid in de wereld biedt de Bijbel de verlossende kerstboodschap.

Kerstmis is het feest van de vrede. We vieren dat we een God hebben die mens geworden is om ons verlossing, vergeving en vrede te brengen. De wereld hunkert naar vrede, maar die lijkt ons steeds weer door de vingers te glippen. Waar gaan we in de fout? De heilige Schrift kan ons veel leren. In het boek Genesis lezen we al hoe in oude tijden de mens vanuit het oosten afdaalde naar de vlakte van Sinear. Afdalen vanuit het oosten betekent in Bijbelse symboliek zich verwijderen van God, van de waarheid en van de liefde. En daar, ver van God, vatte de mens het plan op om op eigen kracht een stad van vrede te bouwen, met een toren die tot de hemel moest reiken, de beroemde toren van Babel. We weten hoe het afgelopen is. Het eindigde in totale chaos en verdeeldheid. De Bijbelse les is duidelijk: alleen op eigen kracht, helemaal los van God, valt de mens onherroepelijk ten prooi aan de vernietigende krachten van haat en tweespalt. Zijn we inmiddels wijzer geworden?

The One World Tower

Toen op 11 september 2001 het World Trade Centre in New York was ingestort, zwierf een fotograaf door de puinhopen. Hij zag een verscheurde bijbel liggen en maakte een foto. Thuisgekomen keek hij nog eens goed. De foto liet duidelijk de tekst zien: "Kom laten we voor onszelf een toren bouwen". Het zijn de woorden die de mens sprak toen hij de toren van Babel ging bouwen. Ook in New York is op deze plek een nieuwe toren gebouwd, 'The One World Tower', de hoogste toren van het hele continent. De Amerikaanse Rabbi Jonathan Cahn schreef er een boek over, *The Harbinger*. Wat in het Nederlands zo iets betekent als 'teken, waarschuwing'. Hij ziet een wonderlijke parallel tussen het Amerika van nu, en het oude Israël van 2700 jaar geleden. Het volk had zich van God afgekeerd, en het verbond met Hem verbroken. Ze waren vervallen tot immoraliteit, en bogen zich voor de afgod Baal. Ook toen onheil hen trof, bleven ze halsstarrig en wilden ze zich niet bekeren van hun heilloze wegen. De Bijbel schrijft: "In hun hoogmoed en de trots van hun hart beweerden ze: de bakstenen muren zijn ingestort, wij herbouwen met harde steen. De vijgebomen zijn geveld, wij zetten er ceders voor in de plaats" (Jes. 9, 10). Het is de prelude van hun ondergang. Bij de inhuldiging van de nieuwe toren in New York gebruikt een senator plechtig precies diezelfde woorden: "De muren zijn ingestort. We zullen herbouwen met harde steen." Ook op Ground Zero stond een vijgeboom, die door het vallende puin werd geveld. Feestelijk wordt een nieuwe sterkere boom geplant. Jonathan Cahn ziet in deze Bijbelse parallel een profetisch teken, een waarschuwing tegen de gevolgen van menselijke trots en overmoed, maar bovenal een oproep terug te keren naar God, naar Hem die niets liever wil dan onze zwakheid aan te vullen, en ons door zijn Geest te sterken.

Maranatha

Meer dan ooit heeft onze wereld God nodig, zijn liefde, zijn Geest, zijn vergeving, zijn leiding. Juist in onze tijd zien we in ongekende mate verdeeldheid groeien tussen volken, culturen, religies, en politieke ideeën. Een werkelijke Babylonische spraakverwarring. Paus Franciscus noemde het kortgeleden een virus. "Een virus van polarisatie en vijandschap dat binnendringt in het denken, het voelen en handelen van mensen." Het geldt, zegt Franciscus, niet alleen in het groot, maar evenzeer in het klein, voor onze gemeenschappen, families, ja zelfs voor onze kerk. Wat te doen? De

De toren van Babel, Pieter Bruegel, olieverf op paneel, circa 1568, collectie Museum Boijmans Van Beuningen

Bijbel richt onze blik op de geestelijke dimensie van haat en verdeeldheid. In en door menselijke tegenstellingen en belangen werkt ook de geest van de Boze, die steeds weer probeert volken, groepen en individuele mensen tegen elkaar op te zetten. Hij laat je vooral de fouten van de ander zien, vergroot die uit, en vult je hart met woede, wrok en geweld. Gods Geest doet precies het omgekeerde. Hij laat je eerder je eigen fouten zien, en juist het goede in de ander, en vult je hart met liefde, vergeving en vrede. De paus spreekt hier vaak over. Christus leert ons de geesten te herkennen. Hij geeft ons de kracht om te overwinnen. En waar wij vastlopen en onze onmacht en schuld durven erkennen, zal Hij het overnemen, en langs wonderlijke wegen redding brengen, in ons eigen leven en in de wereld.

Vrededorst

2700 jaar geleden had Jesaja al over Hem geprofeteerd: "Het volk dat ronddwaalt in het donker ziet een helder Licht. Over hen die wonen in een land vol duisternis gaat

een stralend licht op... Want een kind wordt ons geboren, een zoon wordt ons gegeven. De heerschappij rust op zijn schouders. Men noemt Hem: Wonder van beleid, Sterke God, Vader voor eeuwig, Vrededorst." Hij zou 'Jeshua' genoemd worden, 'Jezus', het Hebreeuwse woord voor veiligheid. Ooit kwam Hij weerloos en klein. Eens zal Hij wederkomen in macht en majesteit. Zoals in het duister van de nacht de morgenster de nieuwe dag aankondigt, zo licht aan de horizon van de tijd de dageraad op van het Koninkrijk Gods, dat doorheen crisis en chaos geboren gaat worden. Kerstmis nodigt ons uit om door ons leven, ons gebed en ons getuigenis, hoopvol uit te zien naar die dag van de Heer. De eerste christenen verlangden vurig naar dat moment, en baden 'Maranatha... Kom Heer Jezus'. Bidden ook wij zoals zij: 'Maranatha... Kom Heer Jezus, kom spoedig'. Ik wens u van harte een gezegend kerstfeest. <

+ Bisschop Jozef Marianus Punt

Uitnodiging

U bent van harte uitgenodigd voor de nieuwjaarsreceptie van het bisdom Haarlem-Amsterdam en het Militair Ordinariaat in Nederland. Deze wordt gehouden op vrijdag 6 januari a.s. van 16.30 - 19.00 uur in het Kathedraalmuseum van de Kathedrale Basiliek. Deze ruimte is bereikbaar via de hoofdingang onder de torens van de Kathedraal aan het Bottemanplein.

“Het Licht van Kerst verdient een lange nagloei!”

Kerst vieren als zestigjarige priesterjubilaris of als pasgewijde kapelaan, hoe ervaren twee priesters het feest van het Licht?

Op 26 mei jl. was het zestig jaar geleden dat Mgr. Jan Valkestijn tot priester werd gewijd. Hij vierde dat in zijn vertrouwde kathedraal waar hij bijna dertig jaar lang leiding heeft gegeven aan het Kathedrale

Koor. Hij heeft vele malen Kerstmis als priester op een bijzondere wijze gevierd. Op 21 mei jl. werd in diezelfde kathedraal Jan-Jaap van Peperstraten tot priester gewijd. Hij viert als zodanig

voor het eerst Kerstmis. Een mooi moment om hun beiden te vragen naar hun ervaringen en verwachtingen als het gaat om dit bijzondere feest.

Mgr. Jan, wat zijn uw herinneringen aan uw eerste Kerstmis als priester?

“Dat is lang geleden en dat kan ik mij niet zo goed meer herinneren. Ik was kapelaan in Halfweg bij pastoor Kaskens; een begrip in het bisdom. Ik weet nog wel dat ik met collega-kapelaans Kok en De Jonge rijen biechtelingen te verwerken had in de dagen voor Kerstmis; dat was wel een heel nieuwe ervaring als pasgewijd priester.”

Jan-Jaap, vierde jij Kerstmis tijdens je studie op het seminarie of thuis? Heb je bijzondere tradities rond dit feest van thuis meegekregen?

“Op het seminarie keken we vooral uit naar de kerstvakantie! Kerst is voor mij een feest dat je thuis viert, met je familie. Ik denk niet dat ‘ons’ kerstfeest heel anders is dan dat van anderen. Het is voor mij altijd bijzonder geweest, in dankbaarheid terugkijken op het oude

jaar, en het vreugdevolle ontvangen van het licht dat door de duisternis heen breekt.”

Mgr. Jan, werd u in uw opleiding te Warmond ook voorbereid op het preken tijdens bijzondere vieringen, zoals met Kerstmis?

“Er waren wel lessen in welsprekendheid, maar lessen over homiletiek hadden wij nog niet. Je moest wel uit je hoofd kunnen preken. Ik heb met Kerstmis zelf nooit gepreikt; dat was uiteraard voorbehouden aan de pastoor. Bovendien ben ik maar kort kapelaan in twee parochies geweest. Daarna kreeg ik van de bisschop een studieopdracht aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam. Daarna ben ik bij de Koorschool van de kathedraal gaan werken. In mijn studietijd op Warmond werd overigens al veel gemusiceerd. We hadden een goed gregoriaans koor en zelfs een klein orkest. Er werd van het kerstfeest op het seminarie altijd veel werk gemaakt.”

Jan-Jaap, hoe kijk je aan tegen je eerste kerst als priester? Hoe is je voorbereiding op de kerstpreek?

“Vorig jaar mocht ik nog als diaken ‘proefdraaien’; dat is nu voorbij. Ik sta er echter niet alleen voor, want onze vrijwilligers zijn nu in groten getale aan de slag met de voorbereiding van de vieringen. Alles gaat dus op rolletjes lopen! Wat de preek betreft, ben ik op de eerste adventszondag begonnen met wat kernwoorden op te schrijven en alvast wat voorbereidend schrijfwerk te doen. Je schrijft toch voor een groter – en minder kerkelijk – publiek, dus ik zie het dan toch als taak om nóg wat toegankelijker te zijn. Veel mensen staan op grote afstand van de Kerk. Ik kies er

voor om dat als een positieve uitdaging te zien.”

Mgr. Jan, u heeft als rector cantus van het Kathedrale Koor vele kerstmis-sen ook muzikaal voorbereid. Waar haalde u de inspiratie vandaan om de programma's samen te stellen en wat wilde u daarbij de jongens en mannen meegeven?

“Ik was daar al wel vroeg in het jaar mee bezig, ofschoon ook een deel van het programma van het jaar daarvoor herhaald werd. In die jaren zongen de (toen alleen nog) jongens iedere zondag de hoogmis, en door de week de rouwen- en trouwvieringen. Dat was veel werk, maar daarmee groeiden ze ook spelenderwijs in het liturgisch jaar. Ze wisten daardoor precies wat de advent inhield en wat er met Kerstmis gevierd werd. De inspiratie haalde ik vooral uit de polyfonie en later uit de rijke traditie van de Engelse koormuziek.”

Jan-Jaap, heb jij een concreet voorwerp (beeltenis, boek of iets anders) wat sterk verbonden is met Kerstmis?

“Het enige voorwerp dat voor mij echt de kerst inluidt, is de kerststal. Die wordt gefaseerd ingericht: het kindje Jezus

komt er pas in de kerstnacht bij, en de drie koningen pas bij Driekoningen. De stal blijft dan ook wat langer staan. Het licht van Kerst verdient een lange nagloei in de koude en druilerige januaridagen!”

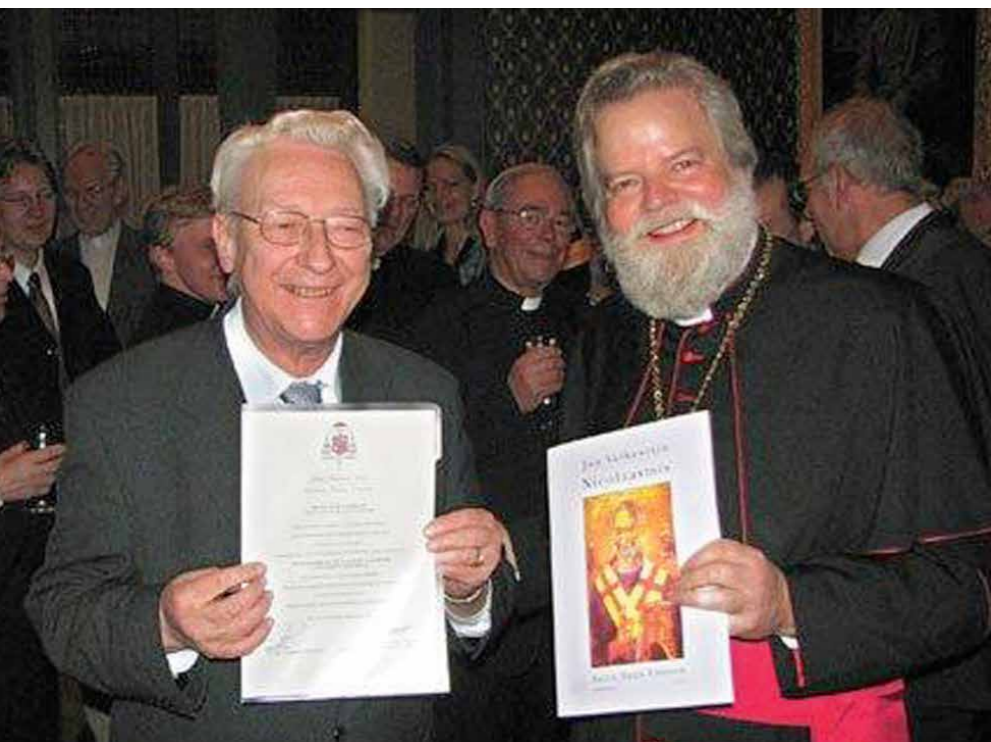
Mgr. Jan, al heel wat jaren bent u iedere zondag en met de feestdagen te vinden in de kathedraal als gelovige ‘toehoorder’. Wat mist u het meest van de tijd waarin u nog zelf voor het koor stond, en waar geniet u nu van als u het koor hoort zingen?

“Af en toe jeuken mijn handen om nog eens een motet te mogen dirigeren. Maar ik kijk vooral met dankbaarheid terug op een prachtige tijd. Ik geniet op afstand van het geheel en ben intens dankbaar dat we dit unieke instituut in Nederland nog hebben. Ik heb in Fons Ziekman een uitstekend opvolger gehad. Nu is het geheel muzikaal in goede handen van Sanne Nieuwenhuijsen en Rens Tienstra, en liturgisch en pastoraal in handen van jou, Eric. Het Muziekinstituut is inmiddels een serieus ‘bedrijf’ geworden, maar ook de familiale sfeer is nog steeds aanwezig en dat is belangrijk. Het is dan ook heerlijk om regelmatig nog oud-leerlingen terug te zien.”

Jan-Jaap, heb jij na alle drukte in en rond de kerk nog tijd om ook in de privésfeer Kerstmis te vieren, en hoe doe je dat?

“Het is voor mij niet meer mogelijk om met de kerstdagen naar mijn ouders in Zeeuws-Vlaanderen te gaan. We hebben de rollen dus maar omgedraaid. Mijn ouders komen nu naar mij toe en blijven de kerstdagen in de pastorie. Zo blijft er voor mij dus ook nog een beetje kerstgevoel over!” <

Eric Fennis

De benoeming van Mgr. Jan Valkestijn tot erkanunnik van het kathedraal kapittel in 2009, samen met Mgr. Punt

De zeven werken van barmhartigheid zijn:

- de hongerigen spijzen
- de dorstigen laven
- de naakten kleden
- de vreemdelingen herbergen
- de zieken verzorgen
- de doden begraven
- **de gevangenen bezoeken**

Zes van deze werken zijn gebaseerd op de woorden van Jezus in het Evangelie van Matteüs (Mt. 25, 35-36). Het zevende is gebaseerd op het Bijbelboek Tobit (1, 17). In de zeven edities van jaargang 2016 van *SamenKerk* hebben wij, tijdens het Heilig Jaar (van de Barmhartigheid), steeds aandacht besteed aan een van de werken van barmhartigheid. Dit is het laatste artikel in de serie.

Luchtplaats in de nieuwe Penitentiare Inrichting Zaanstad

“Ga direct naar de gevangenis. Ga niet langs ‘Start’. U ontvangt geen f 200.” We lachen de onfortuinlijke medespeler van Monopoly hartelijk uit met deze kanskaart. Nu maar wachten op een algemeen-fondskaart of op bezoek. In het echte leven begeleidt Erica Hartman (56) uit Oostknollendam een moeder bij haar bezoeken aan haar zoon, die ‘tbs/long stay’ heeft. Dat wil zeggen: hij zal levenslang in een tbs-kliniek verblijven als onderdeel van zijn gevangenisstraf.

Via de dominee van haar kerk in haar vorige woonplaats, die ook werkzaam was in een gevangenis, kwam ze zo’n vijftien jaar geleden in contact met een eetgroep voor ex-gedetineerden die in een zogeheten Exodus-huis woonden van de stichting Exodus Nederland. Inmiddels is de eetgroep wat uitgebreid met andere mensen dan alleen ex-gedetineerden, is Erica Hartman verhuisd naar Noord-Holland en (sinds 1999) katholiek, maar ze gaat iedere maand nog naar deze eetgroep. “‘t Kwam op mijn pad”, zegt ze, als ze gevraagd wordt hoe ze zo ‘in contact met Justitie kwam...’. “We kwamen ook in het Pieter Baan Centrum (de psychiatrische observatie-kliniek waar verdachten van ernstige delicten onderzocht worden door gedragsdeskundigen – red.) en bij de maaltijd na de kerkviering dacht ik wel eens: nu zit ik naast iemand die de voorpagina van de krant had gehaald.”

Bezoeken aan deze instellingen maken altijd indruk. Je moet een VOG (verklaring van goed gedrag) inleveren vanwege je antecedenten, bij binnenkomst moet je door een detectiepoortje en moet je je paspoort inleveren. Verder mag je in het geheel geen spullen of tassen mee naar binnen nemen. Je komt niet zo maar binnen bij een tbs-kliniek.

Wat drijft haar om gedetineerden tot steun te zijn?

Hartman: “Ik hoop steeds dat het goed komt met deze mensen. Dat ze in staat zijn hun leven om te keren en niet meer terug hoeven naar de gevangenis. Ik wil ze medeleven en barmhartigheid laten voelen. Ik leef met ze mee, want vaak zijn het mensen die geen goede bodem in het leven hebben meegekregen, onzeker zijn en daardoor soms in een verkeerde omgeving geraken of denken voor hun problemen een makkelijke weg gevonden te hebben. Iedereen verdient een kans. In de kerkviering voelen ze zich geaccepteerd en welkom. Daar gaat het om. De bezoekende kerkvrijwilligers zijn heel belangrijk voor gedetineerden, die zich vaak door alles en allen in de steek gelaten worden. Sommige vrijwilligers fungeren dan als een soort opa of oma voor hen. Ik doe dit omdat ik heilig geloof in een tweede kans voor een mens en daarbij wil ik hen mijn vriendschap bieden en daarmee wat bijdragen aan een betere wereld. Mijn geloof in God speelt daarbij een rol, ja.”

Naast de maandelijkse eetgroep gaat Erica ongeveer eens per twee maanden met een 73-jarige moeder van een tbs-gedetineerde naar een tbs-kliniek voor familiebezoek. Via de parochiële ziekenbezoekgroep in haar vorige woonplaats kwam ze in aanraking met deze vrouw. Als vriendin voor deze vrouw gaat ze nu mee op bezoek bij haar zoon. “Ik haal haar op en we proberen er samen een gezellige dag van te maken, bijvoorbeeld door onderweg ergens te lunchen, want de bezoeken zelf zijn niet altijd gezellig. Het is altijd op een zondag. Ik ga eerst naar de kerk en dan rijd ik door naar haar.” De deur van zo’n tbs-kliniek zwaait niet gezellig open, aldus Hartman. “Omdat hij in de tussentijd wel eens is verplaatst van locatie, is het eerste bezoek aan de kliniek altijd weer even spannend. Daags ervoor, zo heb ik gemerkt, word ik dan gebeld door iemand van de kliniek die mij allerlei indringende vragen stelt, over wat ik kom doen, waarom ik dit doe en wat mijn relatie is tot de familie. Het bezoek is een familiebezoek en de ontmoeting vindt plaats in de woonkamer. We gaan nooit op zijn eigen kamer zitten. Het is altijd erg intensief en ik moet eerlijk zeggen dat we allebei blij zijn als we weer buiten staan. Zijn moeder steunt hem onvoorwaardelijk maar het eist toch wel een tol. Ieder bezoek is weer een zware gang voor haar. Na afloop ga ik nog even mee naar haar huis voordat ik terugrijd naar de Zaanstreek. Ik wil namelijk niet een taxi zijn, maar haar ook gelegenheid bieden haar verhaal te vertellen.”

Erica Hartman | Foto: Jos Noordeloos

Heeft het haar beeld van gedetineerden veranderd? Zijn het niet gewoon boeven? Erica glimlacht: “Had ik eerst een neutrale mening over ‘boeven’, dat veranderde al snel. Ik kwam er door de gesprekken achter dat er heel veel valkuilen in mensenlevens kunnen zijn waardoor mensen die niet al te stevig in hun schoenen staan, kunnen verdwalen en verkeerd terecht komen. Gedetineerden zitten in de gevangenis hun straf uit, maar na hun vrijlating worden ze vaak nog steeds niet geaccepteerd. Daardoor kan het weer mis gaan. Ik zou graag willen dat wij allemaal meer om ons heen kijken, vooral naar mensen die net even anders zijn dan wij.” <

Eric van Teijlingen

Exodus Nederland is de grootste landelijke organisatie die met professionals en vrijwilligers opvang en begeleiding biedt aan ex-gedetineerden, gedetineerden en hun familieleden. www.exodus.nl

Geen kerstkribje... geen Kerstmis

In alle parochiekerken staat een kerstkribje en op veel plaatsen worden rond deze tijd exposities gehouden met kerstgroepjes en -stalletjes. Voor katholieken geldt: zonder kerstkribje geen Kerstmis. Maar wat weten we over onze kerststallen? En wat doen die os en die ezel daar?

Mozaïek van M.I. Rupnik, heiligdom Padre Pio (Italië) | Foto: Eric van Teijlingen

De oudste voorstellingen van de geboorte van Jezus is niet een kerststalletje met herders (volgens het Lucasevangelie) maar betreft de aanbedding door de Wijzen (volgens het Mattheüsevangelie). Op een sarcofaag uit de vierde eeuw zijn de Wijzen met hun geschenken afgebeeld als drie gelijke figuren met een zogeheten frygische muts en hun kamelen. Uit de zesde eeuw dateren de bekende mozaïeken van de kerk van San' Apollinare Nuovo in Ravenna. Maria – omgeven door engelen en gezeten op een stoel – heeft het Kind (uitgebeeld als een jonge leraar) voor zich op schoot. Ook hier lopen de Wijzen alle drie en kennen nog geen onderscheid in houding en huidskleur.

Vanaf de twaalfde eeuw komt er meer aandacht voor het menselijke aspect, de emotie. De H. Bernardus van Clairvaux mediteerde al over de armoede van de stal. De H. Franciscus van Assisi bracht dit voor het eerst het in beeld: in 1223 hield hij een kerstviering bij de grot bij Greccio, waar toen de afbeelding van het Kerstkind te zien was. Hij maakte voor die gelegenheid een kerststal met levende mensen, levende have en een heuse voederbak. Dit om het kerstverhaal zo realistisch mogelijk te maken.

Na deze 'levende' kerststal van Franciscus komen er geleidelijk kerststallen met losse beelden. Het waren de franciscanen die de volksdevotie rond het stalletje van Bethlehem hebben verspreid. Eén van de oudste is die van Arnolfo di Cambio uit ca. 1289; deze is te zien in de schatkamer van de basiliek Santa Maria Maggiore te Rome.

Aanbedding door de wijzen. Paneel van een Romeinse sarcofaag, 4e eeuw, Vaticaanse Musea

Kerstbeelden worden tegenwoordig geplaatst in en rond een stal of grot. Beide hebben 'oude papieren'. De evangelist Lucas zegt enkel "dat er geen plaats was in de herberg" en dat het Kind werd neergelegd "in een kribbe" ofwel een voerbak (cf Lc. 2, 7). In het Westen is men daarom de geboorte van Jezus gaan verbeelden in een stal. Rondom Bethlehem waren er overigens wel degelijk grotten en onder de Geboortekerk bevindt zich de 'geboortegrot'. Soms zien wij op westerse afbeeldingen een combinatie: een grot met een houten uitbouw. De grot heeft ook de symboliek van duisternis en dood, waarin het Licht (Christus) wordt geboren om ons te verlossen van zonde en dood. In de Middeleeuwen gaat in het Westen de stal gecombineerd worden met een ruïne: een verwijzing naar het voormalige paleis van koning David in Bethlehem, om uit te drukken dat Jezus de Zoon van David is, een afstammeling van Israëls grote koning.

De oudste voorstellingen van de geboorte van Jezus laten hem zien als het Kind, liggend in een kribbe, in doeken gewikkeld. Hij is de centrale persoon in de voorstelling. De voorstellingen laten zien dat de os en de ezel zich het dichtst bij het Kind bevinden. Dat is niet vanuit een later idee dat het zo koud was in Bethlehem en dat de os en de ezel daarom het Kind moesten verwarmen. De os en de ezel komen niet voor in de Evangelieën of in andere geschriften van het Nieuwe Testament. Toch is men in de vroegchristelijke tijd allereerst een os en een ezel bij het Kind in de kribbe gaan afbeelden. Dit verwijst naar de profeet Jesaja die zegt: "Een os kent zijn eigenaar, een ezel

de krib van zijn meester; maar Israël weet van niets, mijn volk heeft geen begrip" (Jes. 1, 3). Christenen zijn de os en de ezel daarom bij de kribbe gaan plaatsen als symbool van erkenning: dat in dit Kind de God van Israël voor ons mens is geworden. In de Middeleeuwen is deze verwijzing veelal vergeten en verdwijnen de os en de ezel naar de achtergrond, al of niet smakkelend uit een ruif of een voerbak. In onze kerststallen komt de os en de ezel een belangrijke plaats toe, bij voorkeur – zoals in de vroegchristelijke tijd – direct achter het Kind.

Op de oudste voorstellingen van de geboorte ligt Maria op een rustbed of op een rood kled, de bakermat, wat terzijde van het Christuskind. Er is dan nog geen sprake van een tedere nabijheid of aanraking van Moeder en Kind; zij leek zich weinig van haar net geboren Kind aan te trekken. Maria had een heel prominente plaats en was vaak groter dan de anderen in de kerststal. Jozef is dan nog niet of nauwelijks te zien; hij komt pas vanaf de zesde eeuw veelvuldig in beeld. Jozef zit dan vaak aan de andere kant van het Kind.

In onze kerststallen zien wij Maria en Jozef doorgaans zoals zij in de Middeleeuwen worden verbeeld: Maria meestal geknield, Jozef staande of ook geknield. Vaak heeft hij een staf of een kaars/lantaarn in de hand. Over de staf van Jozef wordt al geschreven in de tweede eeuw in het zogeheten 'Proto-evangelie van Jacobus'. Dit niet-bijbelse geschrift vertelt dat – toen Maria twaalf jaar was – hogepriester Zacharias alle weduwnaars van het volk bijeen riep en dat zij een staf »

moesten meebrengen. De Heer zou de staf laten bloeien van degene die Maria, voorbestemd om de moeder van Gods Zoon te worden, mocht trouwen. De staf van Jozef kwam tot bloei en toen Jozef ervan overtuigd raakte dat God hier een bedoeling mee had, nam hij haar onder zijn hoede.

De herders zijn de eersten die geroepen worden om bij het Kind te komen. Zij waren Joden. Jezus is allereerst gekomen voor zijn eigen Joodse volk. Vaak is er een oudere herder die knielt.

Het zal per kerk en huis verschillen of de drie Wijzen/Koningen uit het Oosten al direct vanaf Kerstmis bij de kribbe worden geplaatst of dat zij pas arriveren met het Hoogfeest van de Openbaring des Heren ofwel 'Driekoningen'. Aanvankelijk werden de Wijzen voorgesteld als Perzen met een zogeheten frygische muts.

Vanaf de achtste eeuw worden zij Caspar, Balthazar en

Melchior genoemd. In de loop der tijd verandert het uiterlijk van de Wijzen in dat van Koningen. Doordat de drie vanaf de Middeleeuwen gingen verschillen van houding, huidskleur en leeftijd zag men daarin ook een symbolisering van alle volkeren: Europa, Azië en Afrika. Na het Joodse volk (de herders) komen de andere volkeren af op het Licht dat Christus is. De geschenken zijn zichtbaar: goud, wierook en mirre.

De engel verkondigde de geboorte aan de herders. Veelal afgebeeld met de tekst „Gloria in excelsis Deo” of „Eer aan God in den hoge”, drukt de engel uit waartoe wij ten diepte onze kerststallen opstellen: tot eer van God. Het geheel als tastbare boodschap dat God in het Kerstkind Mens is geworden. <

Michel Bakker
Eric van Teijlingen

Overzicht van exposities van diverse kerstgroepen en -stalletjes:

Beverwijk

De grootste kerststal van Nederland heeft dit jaar als thema Engelen bestaan! Vanaf Eerste Kerstdag tot en met 8 januari | Dagelijks tot 16.00 uur te bezichtigen | www.stichtingkerststalstagathakerk.nl

Egmond

Grote kerstmarkt in het bezoekerscentrum van de Abdij. Voor kinderen is er de tentoonstelling Feest! over christelijke feestdagen. Kijk voor de vele activiteiten op de website. Tot en met 6 januari | Dagelijks van 10 - 17 uur | Eerste Kerstdag en Nieuwjaarsdag gesloten | Abdijwinkel, Vennwatersweg 27a | www.abdijvanegmond.nl

Heemstede

Kerststallenverzameling van familie Bannink. Vanaf Tweede Kerstdag tot en met 29 december | Dagelijks 13.30 - 15.30 uur | Onze Lieve Vrouw Hemelvaartkerk, Valkenburgerplein 1

Hoofddorp

Kerststallenverzameling van Henk Koning. Tot en met donderdag 6 januari 2017 | Dagelijks 13.30 – 17.00 uur | Op Eerste Kerstdag en Nieuwjaarsdag gesloten | Het Fundament, Kruisweg 1071 | www.boekwinkelhetkruispunt.nl

Monnickendam

De jaarlijkse kerststallententoonstelling van Rita van Bakel. Tevens is een sfeervolle kerststallenroute te wandelen langs vensters en etalages van particulieren en winkels. Op 2e Kerstdag wordt er speciale aandacht besteed aan de kinderspeurtocht met chocolademelk en een kleine attentie. Tot en met 30 december | Dagelijks 12.00 – 16.00 uur | Op Eerste Kerstdag gesloten | RK Nicolaas en Antoniuskerk, Noordeinde | De route van de wandeling is verkrijgbaar Stichting Promotie Waterland of via de website www.waterlandseevenementen.nl

't Veld

Kerststallenexpositie met groepen van Jo Mensen, Corry Jong-Meijer en Vera Jong-Eiling. Vanaf Eerste Kerstdag tot en met 8 januari | Dagelijks 12.00 – 16.00 uur | St. Martinuskerk, Rijdersstraat 109

De bisschop geniet momenteel wegens zijn gezondheid van een korte aangepaste sabbatperiode. Dit houdt in dat hij wel betrokken is bij de bestuurlijke en personele zaken binnen het bisdom, maar de representatieve zaken overlaat aan de hulpbisschop. De activiteiten van de hulpbisschop zijn te volgen via www.arsacal.nl

Uit de kroniek van de bisschoppen

Twee transeünt diakens gewijd

In Haarlem werden op 12 november twee transeünt diakens gewijd: Anton Goos en Teun Warnaar. Transeünt diaken wil zeggen dat zij bestemd zijn om later de priesterwijding te ontvangen. De beide nieuwe diakens hebben hun opleiding aan het grootseminarie van het bisdom gevolgd en doen hun pastoraal jaar in Volendam (Anton Goos) en Heemskerk (Teun Warnaar). Beiden hebben ervaringen opgedaan met het werken met de armen: Teun in een congregatie van broeders van Moeder Teresa, Anton in Rotterdam in de Pauluskerk. Omdat de bisschop Mgr. Punt momenteel een rustperiode heeft, werd de wijding toevertrouwd aan Mgr. Hendriks. Veel mensen waren bij de wijding aanwezig, waarbij aan het einde de Heilige Deur van het Jaar van de Barmhartigheid werd gesloten. The Bishop's singers van het kathedrale koor luisterden de viering op met hun fraaie zang. Na afloop van de viering was er een drukbezochte receptie in het nieuwe kathedraal museum onder de kerk. Tegelijkertijd werd in Utrecht Johan Rutgers tot priester gewijd, die als Utrechtse kandidaat eveneens een groot deel van zijn opleiding aan het seminarie van het bisdom Haarlem-Amsterdam heeft gevolgd.

Foto's: Wim Koopman

Sluiting Heilige Deuren in het bisdom

Zondag 13 november werden overal ter wereld Heilige Deuren gesloten aan het einde van het Heilig Jaar van de Barmhartigheid, zo ook in Amsterdam (St. Nicolaasbasiliek) en Heiloo (Heiligdom O.L. Vrouw ter Nood). Mgr. Hendriks sloot in de bedevaartplaats de deur die de nodige vruchten heeft voortgebracht. Het meest in het oog sprong het afgelopen jaar in Heiloo de dagelijkse biechtgelegenheid en de vele mensen die daar dit jaar gebruik van hebben gemaakt.

Haarlems kapittel

Vrijdag 25 november vergaderde het kathedraal kapittel van het bisdom Haarlem-Amsterdam. Het kapittel wordt gevormd door de beide bisschoppen Mgr. Punt en Mgr. Hendriks samen met de leden van het kapittel, kanunniken genaamd. In een vergadering van het kapittel worden voorgenomen grote uitgaven besproken die het bisdom, parochies of andere rechtspersonen die onder de bisschop vallen, van plan zijn te doen. In deze vergadering werd ook gesproken over de gespreksnotitie *Kerk in een verander(en)de samenleving* (zie ook pagina 26 e.v.). Ere-kanunniken zijn priesters met een zekere senioriteit en bijzondere verdiensten voor de bisschop en het bisdom. De ere-kanunniken worden jaarlijks één keer uitgenodigd om na de kapittelvergadering samen de vespers te bidden en daarna gezamenlijk een kapittelmaaltijd te gebruiken. <

Nu de restauratie van de kathedrale basiliek Sint Bavo haar voltooiing nadert, is het goed nog even aandacht te besteden aan de 'Bijbelse oplading' van de kathedraal. In eerdere artikelen (in maart en april 2013) schreven we over ontdekkingen bij de restauratie. Nu vandaag over enkele bijzondere aanvullingen van onze tijd door eigentijdse kunstenaars: Jan Dibbets, Marc Mulders en Gijs Frieling.

Nieuwe schoonheid: Bijbelse 'Oplading' van de Haarlemse Kathedraal

Openbaringen 22: Maranatha; Jan Dibbets 2016 | Foto Hans: Guldenmond

Kapelaan M.A. Thomson schreef in het Tijdschrift St. Bavo 3e jaargang 1900 blz. 106: "Gelijk Cherubijnen-vleugelen boven het verzoendeksel der Oudtestamentische ark, zoo spreiden zich de heilige gewelven en de hoog opschietende bogen over de altaren der Nieuwe Wet, waar Gods Zoon, de eeuwige Liefde, troont, het hemels manna uitreikend in de woestijn van dit leven." Wat de ramen betreft gaat hij jubelend verder: "Eene schoone eenheid van gedachte en voorstelling treft ons, wanneer wij de koorlucida afzonderlijk beschouwen en doordringen in haar rijke symboliek." Wij zouden tegenwoordig andere woorden gebruiken, maar zijn ook bezig met hetzelfde: nadenken over de symboliek zoals die in onze kathedraal bedacht is en hoe die van betekenis kan zijn voor deze tijd.

Cuypers' ideeën over het licht

De architect Cuypers jr. (Jos, zoon van Pierre) was vol van gedachten over de symboliek van 'zijn' kathedraal. Uiterst belangrijk waren zijn gedachten over de lichtinval in de kerk. Het licht zelf is goddelijk (Genesis 1,3: 'en God zei, er zij licht!'). In de ramen van het hoogkoor die Cuypers zelf ontwierp en die ook door hem gerealiseerd zijn, ontdekt men een subtiele behandeling van het licht. In de later aangebrachte transeptramen (die van Bijvoet) ziet men een andere opvatting: de nadruk ligt daar op de voorstellingen zelf, zonder dat het licht als zodanig heilig werd geacht. Cuypers schrok dan ook vreselijk toen die ramen werden aangebracht. Nu zijn we er tevreden mee omdat ze een eigen kwaliteit hebben.

Ook glas-in-lood ramen in het schip

Het hoogkoor heeft, als gezegd, hoge ramen van Cuypers die zeer veel licht doorlaten. De engelen en aartsengelen zijn op subtiele wijze getekend, waardoor de voorstellingen zelf ondergeschikt zijn aan hun eigenlijke taak: lichtdoorlaters te zijn. Het transept kent ramen van Bijvoet die – als gezegd – nauwelijks licht doorlaten, maar in felle kleuren de gelovigen herinneren aan het belang van Christus als koning van het heelal (met een donkere gouden achtergrond aan de zuidzijde) en zijn lieve Moeder (met een fel blauwe achtergrond aan de noordkant). Aan de vulling van de ramen van het schip (samen het grootst in aantal) kwam men niet meer toe. Bij de restauratie van de Sint Bavo die al zo'n tiental jaren geleden begon, deed zich de gelegenheid voor tegemoet te komen aan de oude wensen van Cuypers om ook de ramen van het schip van glas-in-lood ramen te voorzien. Maar hoe?

Een getuigenis voor deze tijd

Gekozen werd om, geheel in Cuypers' geest, de ramen vooral te zien als doorlaters van licht

en ze, als het kan, een boodschap te laten dragen die ook voor deze tijd betekenis heeft. Welke glazenier zou in staat zijn in die geest de glas-in-lood ramen in het schip te maken? De keuze viel al gauw op Jan Dibbets, beroemd door zijn serie ramen in de kathedraal van Blois (Frankrijk), die met recht een tovenaars met het licht mag worden genoemd. Het programma dat de opdrachtgever van de restauratie hem meegaf, verwerkte hij meesterlijk. Aan de noordkant waar het zonlicht niet binnendringt, staat de tekst te lezen (in Hebreeuwse letters): "God sprak: 'er zij licht'" (getranscribeerd: wajomer Elohiem jehi ohr). In 1942 zijn aan de noordkant van de kerk, waar deze ramen op uitzien, zeshonderd Haarlemse joden bijebracht om te worden gedeporteerd. Door de verwijzing naar de goddelijke wens om het licht te laten winnen van het duister, wordt tegen deze afschuwelijke daad van toen geprotesteerd. Aan de zuidkant treft men een Aramese tekst aan: 'Maranatha'. Dat is het laatste woord van de Bijbel (Apokalyps) en betekent: 'kom (Heer Jesus) kom' (Op. 22, 20). Daarmee wordt ons innige verlangen in onze tijd verwoord naar een wereld waarin God alles in allen zal zijn. Door deze citaten zijn de eerste en de laatste woorden van de Heilige Schrift met elkaar verbonden. Verder zijn de ramen gevuld met letters en symbolen. Geen 'plaatjes', maar verwijzingen naar de waarde van Schrift en Traditie voor deze tijd.

Andere verrijkingen

De oude doopkapel aan de westhoek van het zuidelijke transept is vrij klein. Makkelijk toegankelijk vanuit de sacristie

Exodus 3: het brandende braambos; Gijs Frieling 2016

zonder dat men de kerk (die in de winter flink koud kan zijn!) in hoofde. Men doopte toen nog op de dag van de geboorte zelf. Toen het doopvont later naar de kerk zelf verhuisde, werd de doopkapel een rommelhok. Bij de restauratie besloten de 'Vrienden van de Nieuwe Bavo' de doopkapel te adopteren en Marc Mulders werd gevraagd die te verfraaien. Een raam met Arabische motieven markeert de overgang tussen kerk en kapel. Binnen in de bogen glasreliëfs waarop de vier paradijsstromen (zie Genesis 2, 10-14) zijn afgebeeld. Dieren symboliseren de deugden die de dopeling zal gaan voorleven. De Christus als Ichthus (grote vis) bekroont het geheel.

Rest nog de Bijbelse 'Oplading' te melden van Exodus 3, het verhaal van het brandende braambos. Het was altijd al het plan die voorstelling aan te brengen op de muur boven de Sacramentskapel. Toen zich milde gevers meldden, werd Gijs Frieling aangezocht om een ontwerp te maken. Hij vulde het gehele lange vlak door links de kernboodschap te melden: IK ZAL ER ZIJN! Geen afstandelijke verre God dus, maar een die zich in solidariteit met de mensen manifesteert en oproept tot actieve deelname aan zijn bevrijdingsprogramma van zijn slavenvolk en het hele mensdom. De kudde die Mozes leidt, bestaat hier niet uit schapen maar uit geiten. Geiten zijn minder volgzaam en eigenwijzer. De kunstenaar vond dat een betere verbeelding van de moderne mens die op zijn eigen wijze, soms heel eigenwijs, op zoek is naar God. Men ziet sommige geiten die Mozes volgen, andere klimmen eigenwijs omhoog op zoek naar eigen geloofservaringen. Nog andere lopen de verkeerde kant op en eentje (uiterst rechts) valt in een afgrond en kiest zo voor het donker. Mozes zou eerst afgebeeld

worden als een Etruskische herdersjongen (zoals in Ravenna ook gedaan is), maar werd nu afgebeeld als een moderne jongeman met gympen en een 'mans-bun' (een haarknotje voor mannen). In de Schrift wordt gezegd dat Mozes 80 jaar was toen hij zijn tocht met het volk begon, maar dat is een meer symbolische aanduiding van zijn rijpheid.

Door al deze verwijzingen van Genesis 1, 2, Exodus 3 en Openbaringen 22 is de Bavo bij gelegenheid van haar restauratie niet alleen 'opgeknapt', maar ook 'Bijbels opgeladen'. Naast de duistere herinnering aan de oorlogstijd in het noordelijke raam wordt toch vooral het uitzicht geopend op een wereld waar mensen niet meer hoeven te vluchten en het onrecht niet meer regeert maar waar zicht is op een nieuwe hemel en een nieuwe aarde voor ons en onze kinderen. <

Hein Jan van Ogtrop,
Plebaan St. Bavo Haarlem

Mooie afbeeldingen vindt u in het boek 'De nieuwe Bavo te Haarlem' van Bernadette van Hellenberg Hubar; WBooks Zwolle 2016 blz. 222-227 (doopkapel), blz. 277-285 (Dibbets-ramen) en blz. 164-169 (Het Brandende Braambos). Bovenstaand artikel vult eerdere artikelen aan. De twee artikelen: 'Verbijsterende actueel; Ontdekkingen bij de restauratie van de kathedraal I en II' (SamenKerk maart en april 2013) en 'Komt de Bavo ooit af' (SamenKerk november 2013). Zie de website www.kerkengek.nl voor meer afbeeldingen van de nieuwe voorstellingen.

Doopkapel: de Ichthus; Marc Mulders 2016

Het tussenraam van Marc Mulders

Ter vergelijking: Openb.21, 10 de nieuwe stad; Han Bijvoet 1953

Genesis 1 'God sprak er geschiede licht'; Jan Dibbets 2016

Genesis 2: een van de paradijsstromen met een tevreden slak; Marc Mulders 2016

Viering in de Friezenkerk | Foto: Wim Keet

“Deze reis heeft mijn geloof versterkt”

129 Noord-Hollandse pelgrims bij paus Franciscus

“Wat een bijzondere week”, “Deze reis heeft mijn geloof versterkt”, “Ik heb de paus een hand gegeven!” Het zijn maar enkele reacties van de deelnemers aan de bisdombedevaart naar Rome van 14-19 november jl. Aanleiding was het Heilig Jaar van de Barmhartigheid en de Nederlandse Dag met zo’n tweeduizend Nederlandse katholieken, die met bisdomreizen, KBO-, KRO-, KN- en koor- en schoolreizen naar Rome waren gekomen. Onze groep bestond uit parochianen van Texel tot aan Vogelenzang en van Castricum tot aan Naarden, uit de regio’s Kennemerland, West-Friesland en de Zaanstreek. Ze werden begeleid door onze twee hulpbisschoppen; ook zes legeraalmoezeniers van het Militair Ordinariaat hoorden bij onze groep. Naast de Nederlandse Dag op dinsdag 15 november, waren de audiëntie en de viering in de Friezenkerk hoogtepunten van de reis. Op woensdag waren we er vroeg bij, waardoor we heel goede plaatsen (vooraan) hadden bij

de audiëntie met paus Franciscus. Wie hem dinsdag had gemist, heeft hem op woensdag zeker gezien. Op donderdag hadden we een warmhartige viering met de Brabantse groep van Den Bosch in ‘onze’ Nederlandse kerk in Rome. Een door onze bisschop aangeboden kopje Italiaanse koffie liet iedereen zich goed smaken. Het heeft ons ook deze keer weer getroffen hoe bijzonder de sfeer is op een bedevaartsreis. De bindende kracht van gelovige mensen samen op weg, het tempo waarin saamhorigheid en begrip ontstaan, de zichtbare ervaring van mensen dat God dichtbij is... Het maakt een bedevaart altijd weer tot een unieke belevenis! <

Dea Broersen
Eric van Teijlingen

Uitgebreide verslagen (per dag) en vele foto's kunt u vinden op www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl onder 'nieuws'; 'dossier Romebedevaart 2016'

Toespraak paus Franciscus bij Nederlandse Dag

Dierbare broeders en zusters, het is mij een grote vreugde u hier in de Sint-Pietersbasiliek te mogen begroeten, bij gelegenheid van de “Nederlandse Dag” in het Jubeljaar van de Barmhartigheid. Het is goed dat u hier samen gekomen bent, in een gezamenlijke bedevaart naar Rome, met herders en gelovigen uit alle Nederlandse bisdommen. Op deze manier geeft u uiting aan het leven en de gemeenschap van de kerk in Nederland en aan haar eenheid met de Opvolger van Petrus.

Het Heilig Jaar brengt ons tot een nog hechtere band met Jezus Christus, die het gezicht is van de barmhartigheid van de Vader. Het is onmogelijk dit grote mysterie van Gods liefde ooit volledig te doorgronden! Het is de bron van ons heil: heel de wereld, ieder van ons heeft de goddelijke barmhartigheid nodig. Zij is het die ons redt, die ons leven geeft, die ons herschept tot ware zonen en dochters van God. En deze heilbrengende goedheid van God is op een bijzondere manier te ervaren in het sacrament van Boete en Verzoening. De Biecht is de plek waar we het geschenk van Gods vergeving en barmhartigheid ontvangen. Het is

Paus Franciscus | Foto: Wim Keet

daar dat de omvorming van ieder van ons begint, alsook de hervorming van het leven van de Kerk. Ik moedig u daarom aan om uw hart te openen en u te laten vormen door Gods barmhartigheid. Zo zult ook u op uw beurt werktuigen van barmhartigheid worden. Eenmaal omhelsd door de barmhartige Vader die ons altijd zijn vergeving schenkt, zult u in staat zijn om van zijn liefde te getuigen in het leven van alledag. De mannen en vrouwen van vandaag dorsten naar God, ze dorsten naar zijn goedheid en liefde. En ook u, als “kanalen” van barmhartigheid, kunt helpen deze

dorst te lessen. Er zijn zoveel mensen die u kunt helpen Christus opnieuw te ontdekken, de Redder en Verlosser van de mensheid! Als missionaire leerlingen van Jezus kunt u de samenleving “bevloeiën” met de verkondiging van het Evangelie en met uw liefde voor de naaste, vooral jegens de allerarmsten en de mensen die niemand anders hebben dan zichzelf. Ik vertrouw u allen en heel de kerk in Nederland toe aan de moederlijke schutse van de Heilige Maria, Moeder van Barmhartigheid, en schenk u van harte mijn zegen. En alstublieft, bidt u ook voor mij. <

De pelgrims uit bisdom Haarlem-Amsterdam | Foto: Ramon Mangold

In processie trekken de pelgrims naar de Sint Pieter | Foto: Ramon Mangold

Verslag van de Nederlandse dag in Rome

Het is dinsdag 15 november, vroeg in de ochtend. Een gewone doordeweekse dag in Rome, zo lijkt het. Maar niet voor zo'n tweeduizend Nederlandse pelgrims. Zij zullen vandaag tijdens de Nederlandse Dag in processie de Heilige Deur betreden en de mis vieren in de Sint-Pietersbasiliek. En als klap op de vuurpijl is er een ontmoeting gepland met paus Franciscus. Ik ben erbij, op bedevaart met het bisdom Haarlem-Amsterdam.

Het is wat frisjes maar een weldadige zon schijnt, zodra ik met onze groep de Engelenburcht nader. Daar zien we net de processie starten, waar we achter aansluiten. Al biddend, kletsend en foto's nemend, schuifelen we over de Via della Conciliazione, de Sint-Pietersbasiliek komt langzaam maar zeker dichterbij. Elk van ons beleeft deze gebeurtenis op zijn of haar manier, maar iedereen voelt dat dit een heel bijzondere dag gaat worden. De sfeer is uitstekend, ondanks het lange wachten. Andere groepen Nederlanders sluiten zich onderwijl aan. Zo zien we de schutterijen van Zuid-Limburg, die bij de colonnade op het Sint-Pietersplein in vol ornaat, met vlag en wimpel, klaarstaan om straks de kerk te betreden. Maar dan moeten ze wel eerst, net als wij, door de bagagecontrole. Even later wandelen we rustig verder. De majestueuze voorgevel van de Sint Pieter toont zich in al zijn glorie, geflankeerd door HH. Petrus en Paulus. Een nieuw gebed wordt ingezet en ik denk aan de thuis meegegeven intenties. Dan is het moment daar: ik ga door de Heilige Deur. Het gaat best snel voorbij, maar een aanraking met het bladgoud van de deur lukt nog nét. Een bijzondere gebeurtenis en wat een zegen dat we dit nog konden doen, vijf dagen voordat de Deur voor lange tijd sluit! Na een kort moment bij het Pietàbeeld van Michelangelo, haast ik me voor een goed plaatsje bij de heilige Mis. Helaas is het al propvol vooraan, de belangstelling is boven verwachting. Later moeten er zelfs stoelen bijgezet worden. Maar ik kan het altaar nog redelijk zien. Nooit zag ik zoveel Nederlandse priesters en bisschoppen samen binnenkomen. En waar is dat mooier dan in deze kerk met

de stoel van Petrus en het glas-in-lood raam van Bernini op de achtergrond? Het is de opmaat naar een gedenkwaardig mooie Mis, waarbij niet alleen de prachtige koorzang opvalt, ook de woorden van kardinaal Eijk zijn treffend. Hij verwijst in zijn preek naar het logo van het Heilig Jaar van de Barmhartigheid: de ene mens ondersteunt de ander, waarbij ze een oog 'delen'. Zo ziet de barmhartige Jezus ons met liefde en compassie, en zo moeten wij de ander zien, namelijk zoals Christus de mens ziet. 'Wees barmhartig zoals Ik barmhartig ben', zo zegt de Heer. Laat dit de vrucht zijn van dit Heilig Jaar van de Barmhartigheid.

Na de zegen is het tijd voor een ander hoogtepunt. En inderdaad komt paus Franciscus niet lang daarna het koor op, waar hij de kardinaal en anderen hartelijk begroet. Waarschijnlijk zijn de meeste pelgrims of wat beduusd, of bezig met foto's nemen, want het applaus klinkt ingetogen. Maar de blijdschap is er niet minder om. Na het dankwoord van de kardinaal, bemoedigt paus Franciscus in zijn toespraak de Nederlandse gelovigen. Hij memoreert het belang van het sacrament van boete en verzoening, en van de deugd van de barmhartigheid die we door Jezus ervaren en zelf beoefenen. Ik mis het een en ander doordat ik onderwijl een stoel zoek om op te staan voor beter zicht en vooral bezig ben met het nemen van foto's. Ik hoop dit moment op

Processie in de Sint Pieter | Foto: Ramon Mangold

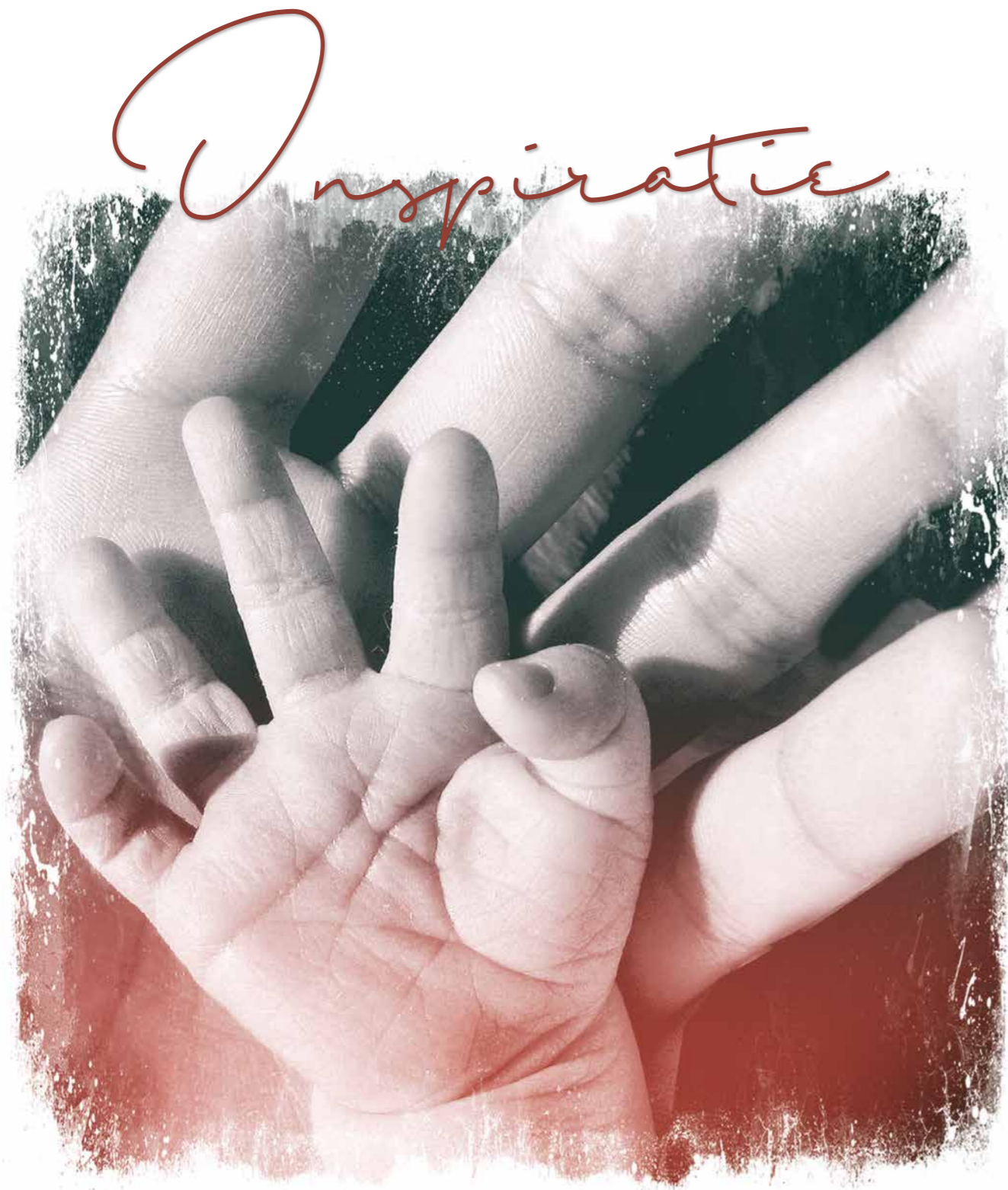
Uitzending gemist nog eens goed terug te zien. Maar toch, ook al was het ver weg, de warmte van de paus is ook achteraan goed voelbaar.

Na het afscheid zegt iedereen die ik spreek: wat was dit mooi. Vrienden van me die vooraan zaten, straalden werkelijk. Later tijdens het buffet (voor zo'n tweeduizend hongerige pelgrims!), hoor ik de ook aanwezige Leo Fijen zeggen dat dit een historische dag was. Ja, dat was het zeker. Ik ben dankbaar voor deze ervaring (met veel dank aan de organisatie). De stadswandeling in Rome die middag, onder leiding van zuster Iuxta, maakt de dag helemaal compleet. Het levendige Piazza Navona, de prachtige Caravaggio's in de San Luigi dei Francesi-kerk, het imposante en wonderlijke Pantheon zijn maar een paar hoogpunten. En niet te vergeten mijn frisse bosbessenijsje bij de Trevifontein... Helaas halen we door vervoersproblemen de slotviering in Maria Maggiore niet, maar dan nog wil ik zeggen: la vita è bella a Roma! <

Guido Hulshoff

Op stap in Rome | Foto: Wim Keet

HET WARE LICHT DAT IEDERE MENS

VERLICHT KWAM IN DE WERELD.

HET WOORD IS VLEES GEWORDEN EN

HEEFT ONDER ONS GEWOOND.

WIJ HEBBEN ZIJN HEERLIJKHEID AANSCHOUWD,

ZULK EEN HEERLIJKHEID

ALS DE ENIGGEBORENE VAN DE VADER ONTVANGT,

VOL GENADE EN WAARHEID.

VAN ZIJN VOLHEID HEBBEN WIJ ALLEN ONTVANGEN;

GENADE OP GENADE.

Uit de proloog van *Johannes*

Kerstpuzzel

HORIZONTAAL

1 ontbijtproduct, 6 barium (symbol), 8 insect, 16 fatsoenlijk, 17 plaats in Noord-Brabant, 19 slot, 20 matig, 22 Japanse papiervouwkunst, 25 jachtexpeditie, 28 computertype, 29 Hongaarse componist, 31 bleek, 32 schaakterm, 34 reus, 36 textielwerkplaats, 38 tropische vetplant, 39 mannetjesbij, 40 nagel, 42 tegenvaller, 45 grote ophef, 47 sneeuwschaats, 49 heidemeer, 50 verlaagde toon, 52 kleurstof, 53 kwalijk ruiken, 55 verhoogde toon, 57 groot aantal, 60 niet dezelfde, 61 rivier in Zuid-Holland, 62 plaaggeest, 63 versnapering, 66 royaal, 68 dicht bijeen, 70 winkel, 72 favoriete café, 76 muziekstuk, 78 bedrijfsconcentratie, 79 licht vaarttuig, 80 vader, 81 plant, 83 weefsel, 84 viervoeter, 86 Verenigde Staten van Amerika (afk.), 88 monnikskleed, 89 onzuiver, 91 puntig staafje, 92 achterbaks, 94 honderd vierkante meter, 95 eerste melk, 97 speelgoed, 98 balk in het dak, 101 lieveling, 103 roklengte, 104 bid (Lat.), 106 zojuist, 107 dappere vrouw, 108 getemd, 109 benodigdheden, 111 inleidend gedeelte van een muziekstuk, 113 olm, 114 tabaksgebruiker, 115 staat, 116 tegenwerpen maken, 118 lichaamsdeel van een dier, 120 kolennemer, 121 graafgereedschap, 123 geneeskundige, 125 stand der edelen, 126 schoeisel, 129 zangstem, 131 knorrig mens, 133 stommeling, 135 in elkaar vlechten, 138 ontzag, 140 kiloampère, 141 rivier in Frankrijk, 143 kreet, 144 oudere, 145 roeispaan, 147 tevoren, 149 sluisolk, 151 stil, 152 streep, 154 op de hoogte brengen, 157 Zuid-Europese plant, 159 moed, 161 land in het Midden-Oosten, 163 zangnoot, 164 regenachtig, 167 op alle plaatsen, 168 lokmiddel, 170 bos, 172 gewas, 173 sporthemd, 174 zwemslag, 176 verdroogd, 179 voorteken, 181 uitroep van medelijden, 183 versje, 184 kleur, 185 balken, 186 sidderen.

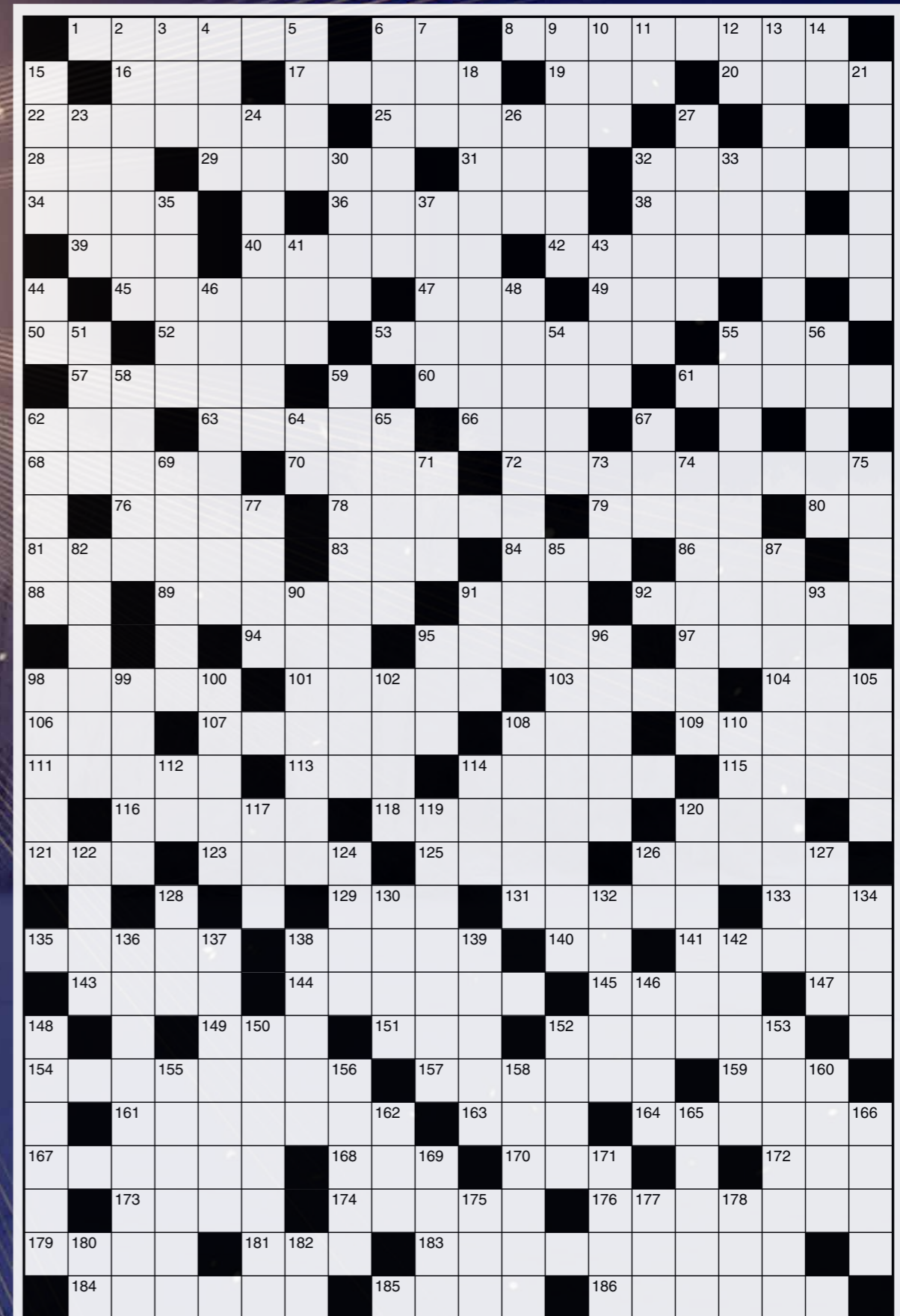
VERTICAAL

2 enig exemplaar, 3 hersenfilmpje, 4 paardenbox, 5 nijlreiger, 6 bouwplan, 7 gravin van Holland, 9 prehistorie, 10 effen, 11 de dato (afk.), 12 Eerwaarde Zuster, 13 besloten gezelschap, 14 personeelszaken (afk.), 15 thuis, 18 voltooiing, 21 laaghartig, 23 boord, 24 niet passen, 26 pose, 27 beter maken, 30 flauwte, 32 hardrijden, 33 liefje, 35 kleinigheid, 37 godin, 41 kookgerei, 43 zwijn, 44 dierengeluid, 46 kneden, 48 fabriekswezen, 51 nauw, 54 Indo-Germaan, 55 aantasting, 56 verhoogd voetpad, 58 toevoeging aan spijzen, 59 rangtelwoord, 62 kastplank, 64 sigarettenafval, 65 heilig boek, 67 alleenstaande minderjarige asielzoeker, 69 Amerikaans café, 71 trek, 73 strijdbijl, 74 onhandig, 75 doorzichtig weefsel, 77 vrouw van Abraham, 82 motorfiets, 85 niet lekker, 87 kledingstuk, 90 onderscheidings-teken, 91 voorbehoedmiddel, 93 graansoort, 95 mand voor fruit en vis, 96 katrol, 98 puntig, 99 kwaal aan de luchtwegen, 100 heilig boek, 102 pleister, 105 opera van Verdi, 108 weggaan, 110 Bijbelse figuur, 112 Egyptische god van de zon, 114 tandwiel, 117 stuk grond, 119 element, 120 kinderkopje, 122 uitroep van verbazing, 124 overlevering, 126 schuifbak, 127 heilige, 128 oorvijs, 130 wapen, 132 werpspel met pijltjes, 134 zoon van Jakob, 136 versjouwen, 137 snack, 138 houtsoort, 139 afgemeten hoeveelheid, 142 larve van de langpootmug, 146 het vroegere Perzië, 148 kamerjas, 150 tegenovergestelde van digitaal, 152 alleenzang, 153 systeem, 155 ovaal, 156 Bijbelse figuur, 158 kapotmaken, 160 parmantig, 162 grappenmaker, 165 paasmaand, 166 begeleider, 169 nat rijstveld, 171 via, 175 vragend voornaamwoord, 177 Bijbelse figuur, 178 duinvallei, 180 muziknoot, 182 compagnon (afk.).

Breng de letters uit de overeenkomstig genummerde hokjes in het diagram over naar de hokjes hieronder. Bij goede oplossing is daar vervolgens een zin te lezen. Deze zin is de oplossing van de puzzel.

104	106	90	164	86	31	15	99	84	78	138	119	126	123	168	147	2
49	167	186	180	142	131	178	9	181	61	75	21	39	63			
17	150	114	57	143	165	145	45	184	102	27	155	48	178			

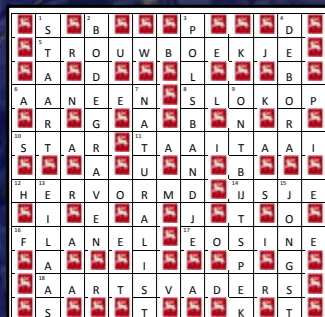
Stuur uw oplossing o.v.v. naam en adres vóór 19 januari 2016 naar de redactie van *SamenKerk*, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem. Maak kans op mooie prijzen!

© Sanders puzzelboeken, Vaassen

De prijswinnaars van de crypto in SamenKerk nummer 6:

- Mw. E. Schuitemaker, Hoogwoud
- F. Stor, Koog aan de Zaan
- C.P.H. Sier, Volendam

Oplossing Advent 2016

Helaas is in de puzzel van de vorige SamenKerk (nummer 6 - Advent) een fout geslopen. Opgave 8 horizontaal ontbrak. Excuus voor het ongemak!

De studenten (van links naar rechts): Rafaël Straayer, Sander Jansen, Stefan van Arnhem, Ranil van Steekelenburg, Agnes Peeters, Mireilis Damsma, Gabriëlle v.d. Grinten, Carolien Hoogenboom | Foto: Rafaël Straayer

Studenten in een pastorie

Het Josephhuis in Haarlem, dat ruim een jaar geleden werd ingezegend, biedt woonruimte aan gelovige studenten met een missie. Hoe gaat het?

Aan het begin van een natte herfstavond sta ik op de stoep van dit indrukwekkende pand aan de Jansstraat. Het licht in de portiek laat het fraaie glas-in-lood raam boven de brede voordeur zien. Geen rijtje bellen met namen van de bewoners, zoals bij een 'gewoon' studentenhuis, maar slechts vier. Die van 'RK Jongeren centrum' doet de deur open zwaaien, vergezeld van een 'hartelijk welkom'. Op de geur van heerlijke etenslucht volg ik Rafaël Straayer, een van de bewoners, via brede trappen naar de tweede verdieping, waar de meeste kamers en de woonkamer annex keuken zich bevinden. De kratjes op de gang naast een rooster met wie er wanneer welke taken doet, zijn de typische kenmerken van een studentenhuis. De persoonlijk ingerichte kamers 'verraden' echter dat de bewoners een

gemeenschappelijke levensovertuiging hebben, in de vorm van een kruisbeeld en meer symbolische attributen die verwijzen naar het christelijk geloof. Een televisie is alleen in de huiselijke woonkamer te vinden. Dit is dé plek van ontmoeting, discussie, bidden en eten. En gasten zijn er welkom, ook voor mij is er gedekt.

Unieke kans

De acht studenten van het Josephhuis kwamen vers uit het ouderlijk nest of waren al ervaren kamerbewoners. Maar allemaal waren ze op zoek geweest naar een plek waar ze hun geloof in de praktijk zouden kunnen brengen, het verdiepen en met elkaar beleven. De St. Josephparochie bood hun deze plek letterlijk en figuurlijk aan, vanuit

de wens te beschikken over energieke jongeren die met hun inzet voor het Rijk Gods en deelname aan het parochielevens een belangrijke bijdrage zouden kunnen leveren aan de geloofsgemeenschap van de Josephkerk en aan de kerk in het algemeen. Het huis moest lijken op dat van een gezin. Er volgde een intakegesprek met Marius en Annemieke van der Knaap, de inwonende begeleiders met een voorbeeldfunctie.

Commitment

"Het belangrijkste dat wij benadrukten in ieder intakegesprek is dat de student innerlijk gemotiveerd is en een diep verlangen voelt: 'Ik wil met mijn geloof aan de slag en ik wil alles aan het huis geven en er ook uit halen. Ik wil er echt een ontwikkeling in doormaken.' Iedereen zit dus met diezelfde houding hier", vertelt Marius. "Daarnaast is het belangrijk om vooraf juiste verwachtingen te scheppen. Zaken waarop je elkaar kan aanspreken expliciet maken. Het is een bewuste keuze om de student het huisreglement met leefregels te laten ondertekenen. Niet juridisch gezien, maar als commitment. Kern van ons geloof is dat er binnen kaders vrijheid bestaat op basis van vertrouwen. Het geloof helpt om het leven als woongemeenschap 'uit te houden'. De bewoners hebben elkaar immers niet gekozen, maar moeten het wel rooien met elkaar. De groep is enerzijds klein genoeg om elkaar echt te kennen en een relatie met ieder te hebben, anderzijds groot genoeg qua diversiteit." Rafaël vult aan: "We willen ons onderscheiden van een gewoon studentenhuis. We zijn een woongemeenschap waarin je rekening houdt met elkaar. Drie keer per week is er gebedsdienst om 7.00 uur en iedere maandagavond is er 'huisavond', voorbereid door één van ons en bedoeld als verdieping van ons geloof. Soms is er een gastspreker. Dat is heel tof en mooi om te doen met elkaar. Het afgelopen jaar ben ik tot meer verdieping in het geloof gekomen. Geloof helpt om met elkaar te kunnen leven. Ieder mens denkt en voelt anders." Agnes Peeters herkent de steun van het geloof bij 'botsingen' tussen elkaar: "Ik heb geleerd om anders te kijken naar wat me irriteert en oefen mij

Inwijding van het Josephhuis door Mgr. Hendriks op 18 oktober 2015

in het meer geduld hebben. Het zijn niet de regels, maar de leefwijze die vreugde brengt, de gesprekstof. Leven met gelijkgestemden betekent voor mij dat we discussiëren, en dat doen we hier veel, vanuit dezelfde basisstandpunten." Annemieke: "We zijn hier om God beter te leren kennen en om een gemeenschap te vormen. In het afgelopen jaar ben ik zelf ook gegroeid. We stimuleren het contact met elkaar en met God. Om de zes weken zijn wij bij de huisavond op maandag. Gesprekken 'één op één' laten soms een rode draad zien van wat er speelt. Aan het begin en einde van het studiejaar zijn er evaluatiegesprekken tijdens een huisavond."

Koninkrijk Gods

Wat de studenten doen als 'arbeiders voor het koninkrijk Gods' verschilt per persoon. Veel hebben leiderservaring met kampen van het tiener- en jongerenwerk

Annemieke en Marius van der Knaap

van de KCV (Katholieke Charismatische Vernieuwing). Ook is een aantal betrokken bij de leiding en de muziekband van de organisatie LifeTeen. De heilige Mis op zondag in de Josephkerk wordt omlijst met muziek van de band, gevolgd door aanbidding en daarna is er een programma voor tieners. Kortom, naast studie, werk en stage hebben alle studenten een drukke weekprogramma.

Aanmoediging

Het Josephhuis voorziet blijkbaar in een behoefte: in juni 2015 waren alle kamers vergeven, terwijl de verbouwing nog vier maanden zou duren, en inmiddels is er een wachtlijst. Marius: "We dachten altijd: 'als er iets moois op ons pad komt stappen we er misschien wel in'. Nu hebben we geleerd dat de kerk juist van initiatieven leeft. Dat het ook aan de gelovigen zelf is om iets te ondernemen. Dit huis is dus wat ons betreft een tussenstation, geen eindstation. De kerk is aan het transformeren, wordt zelfbewuster, dat zien we ook aan de jongeren. We hopen dat gemeenschappen als dit Josephhuis een begrip worden en anderen mogen aanmoedigen." <

Edith van Kuijk

Meer informatie

Kijk voor een uitgebreid geloofsgesprek met Marius en Annemieke op www.hetjosephhuis.nl

Mgr. Hendriks tussen de pelgrims tijdens de Nederlandse Dag in Rome | Foto: Roland Enthoven

“We moeten zoveel mogelijk zaaien”

Monseigneur Hendriks vijf jaar hulpbisschop

Op 10 december 2011 werd toenmalig rector Jan Hendriks gewijd tot hulpbisschop van het bisdom Haarlem-Amsterdam. Een gesprek over zijn werkzaamheden, moderne communicatie en de toekomst.

Het was op een zaterdagmiddag in oktober 2011 dat Mgr. Jan Hendriks (1954) een telefoontje kreeg uit Den Haag. Hij was toen zo'n veertien jaar rector van het grootseminarie St. Willibrord en van het Sint-Bonifatiusinstituut, gevestigd op De Tiltenberg in Vogelenzang. “Ik was daar aan het lesgeven. Toen belde de nuntius (de diplomatieke vertegenwoordiger van de paus in Nederland, red.) met de vraag of ik even langs wilde komen, het liefst diezelfde dag nog. Ik begon een vermoeden te krijgen waarover het zou gaan. Hij vroeg of ik bereid was de benoeming tot hulpbisschop van het bisdom Haarlem-Amsterdam te aanvaarden. Mijn antwoord was naar dat van paus Johannes XXIII: ‘Niets zoeken en niets weigeren.’ Ik zal het aanvaarden.” Daags erna ging Hendriks naar Kevelaer om de benoeming bij Maria aan te bevelen. “Ik heb een bijzondere band met Maria, de Troosteres der Bedroefden; toen ik een jaar of twaalf was, was het mijn eerste bedevaart.”

Positieve sfeer

De wijding had plaats in Hilversum. Daarna veranderde het leven van Mgr. Hendriks geleidelijk. “Ik was geen rector meer, maar bleef wel lesgeven en kreeg allerlei taken in het bisdom zoals de contacten met de religieuzen, migranten, caritas, jongeren, catechese. In de landelijke bisschoppenconferentie beheer ik de portefeuille onder-

wijs. Vanwege de gezondheid en huidige sabbatsperiode van bisschop Punt ga ik momenteel ook in veel vieringen voor.”

In vijf jaar tijd heeft de hulpbisschop al vele plaatsen in het bisdom bezocht. “Wat me heeft verrast, is de positieve sfeer en eenheid in het bisdom. Ik heb nooit meegemaakt dat ik niet welkom was. Of dat er problemen waren met bijvoorbeeld de liturgie; dat kwam vroeger nog wel eens voor. Het bisdom heeft daar de afgelopen jaren een positieve ontwikkeling in doorgemaakt.”

Gespreksnotitie

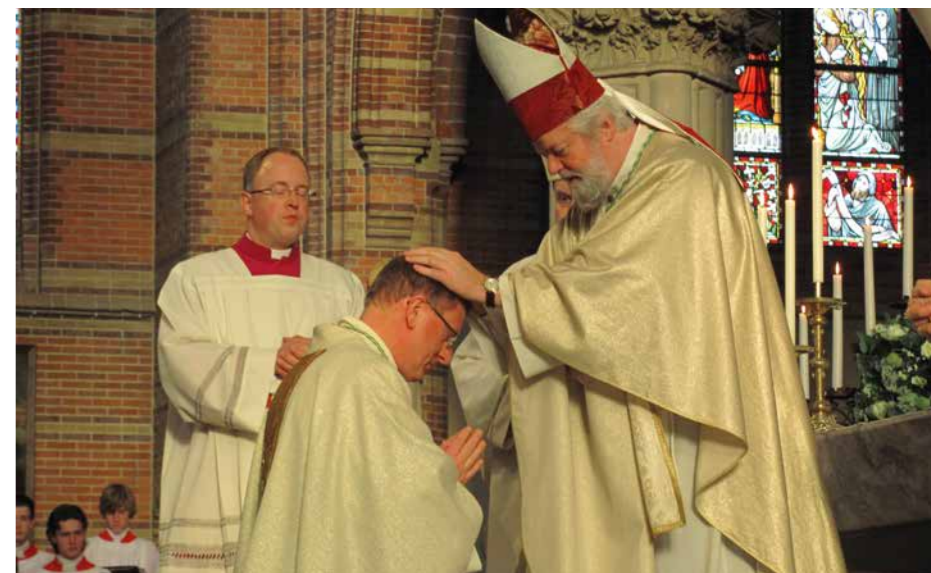
Onlangs is de nieuwe gespreksnotitie *Kerk in een verander(en)de samenleving* verschenen, een handreiking voor de toekomst van het bisdom. Hendriks: “Het landschap van de kerk zal de komende jaren flink veranderen. De parochies zullen met een open blik naar de situatie moeten kijken en niet alleen vasthouden aan wat ooit geweest is. In de notitie staat daarom een soort checklist: hoe staan we ervoor als parochie?” De lijst vermeldt criteria als kerkgang, activiteiten voor jongeren, uitvaarten en caritasactiviteiten. Aan de hand daarvan kunnen parochies plannen maken. Niet opgelegd vanuit het bisdom, maar ter plaatse gemaakt. Hendriks benadrukt dat voorzichtigheid met de financiën hierbij belangrijk is. “Als bisschop zie ik nog duidelijker dan vijf jaar geleden

dat de financiële ontwikkeling zorgelijk is. Onnodig grote bedragen uitgeven is volstrekt onverantwoord omdat die gelden hard nodig zijn voor de toekomst.” Naast de pastorale zaken en de bestuurlijke kant komt in de notitie ook communicatie aan bod.

Hendriks is dagelijks ‘online’: op zijn eigen website www.arsacal.nl en op Facebook en Twitter verschijnen regelmatig berichten over ontmoetingen, jubilea, en artikelen over actuele onderwerpen. Hendriks: “Je bereikt meer mensen op deze manier dan met een preek in de kerk! Maar uiteindelijk staat communicatie in dienst van evangelisatie. En dat is de opgave in onze samenleving, die gekenmerkt wordt door een zeer sterk individualisme, zelfredzaamheid, de rijke mens... De situatie is heel ongunstig voor de boodschap van het Evangelie. Aan de andere kant: veel mensen zijn ongelukkig, eenzaam. En de oplossing van de maatschappij is: we hebben een pil om er een einde aan te maken... Daar kunnen we als Kerk hoop bieden! Want ook de persoonlijke zoektocht naar diepgang, vooral van jongeren, kom je overal tegen.”

Zaaien, zaaien, zaaien

Evangelisatie: is het een kwestie van communicatie of werk van de heilige Geest? Hendriks: “Goed communiceren is heel belangrijk. Maar uiteindelijk is het werk van de heilige Geest het belangrijkste. Voor de verkondiging betekent dat: zaadjes zaaien, gewoon zoveel mogelijk zaaien! Je moet niet bang zijn om de

De wijding van Mgr. Hendriks op 10 december 2011 | Foto: Jan-Jaap van Peperstraten

zaadjes op de rotsgrond te zaaien. Wat ervan uitkomt door de hulp van Gods genade is niet aan jezelf.” Hendriks benoemt nog een ander belangrijk aspect van evangelisatie: een (geloofs)ervaring opdoen. “Voor hoeveel jongeren zijn de Wereldjongerendagen niet van belang geweest voor hun geloofsonwikkeling? Een bedevaart, bijvoorbeeld naar Lourdes, biedt de mogelijkheid om even uit je eigen comfortzone te stappen. In een nieuwe omgeving ontstaat een nieuwe openheid en daarin kan ook gemakkelijk een opening naar God ontstaan. We hopen dan ook bedevaarten zoals naar Rome vorig jaar en afgelopen november te kunnen voortzetten met ons bisdom.”

Kerst

Is de kersttijd ook voor de hulpbisschop een drukke periode? “Ik heb het voorrecht dat ik vaak op mooie plaatsen in ons bisdom mag zijn. Met de nachtmis ben ik

in Heiloo en Eerste Kerstdag in de kathedraal in Haarlem. Het doet mij geestelijk ook goed om in parochies te zijn. Ik probeer daarnaast elke maand een stille dag te houden, anders hol ik alleen maar door.” <

Christel Kerssens-Van der Pijl
Jim Schilder

Gespreksdag parochiebesturen

Het bisdom Haarlem-Amsterdam wil graag met alle parochiebestuurders in gesprek over de toekomst. Aanleiding is de nieuwe gespreksnotitie *Kerk in een verander(en)de samenleving*. U bent van harte uitgenodigd om ideeën uit te wisselen op een speciale dag voor kerkbesturen op 4 februari in het Diocesaan Heiligdom in Heiloo. Zet deze datum alvast in uw agenda!

Omarm je kleine kanten!

“Met kerst vieren we dat God arm, klein en weerloos is geworden. En in zekere zin uitgestoten ook. Dat is iedere keer opnieuw een uitnodiging aan onszelf om aandacht te geven aan wat klein, weerloos en uitgestoten is in onze samenleving én in onszelf. Het heeft geen zin om te focussen op onze eigen geweldige dingen: succes, grootheid. Zoveel mensen hebben er moeite mee om zondaar te zijn. Maar dat is hoe je ingevoegd bent in het geheim van Gods menswording. Daarom is hij mens geworden, omdat je het niet allemaal zelf kunt. Sluit je niet af voor je kleine kanten!” – Mgr. Hendriks

Geleid door de Geest

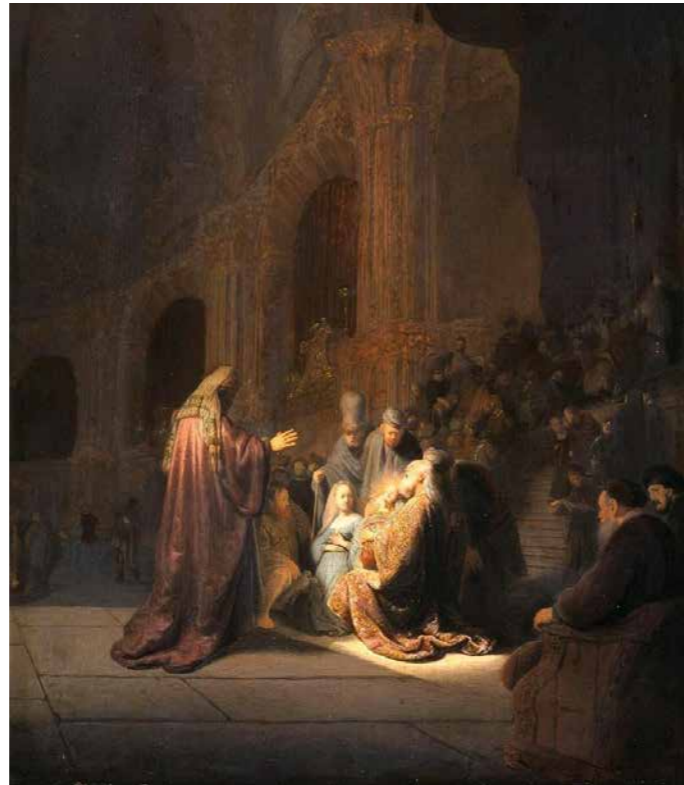
De lofzang van Simeon is een korte tekst, maar wordt wel dagelijks overal ter wereld gebeden. Wat maakt deze tekst zo bijzonder?

“Uw dienaar laat gij, Heer, nu naar uw woord in vrede gaan: mijn ogen hebben thans uw Heil aanschouwd, dat Gij voor alle volken hebt bereid; een licht dat voor de heidenen straalt, een glorie voor uw volk Israël.” Afgemeten naar de lengte is het een onbeduidend stukje tekst. De lofzang van Simeon, in het tweede hoofdstuk van Lucas, telt slechts 39 woorden. Ter vergelijking: de lofzang van Maria in het eerste hoofdstuk is 119 woorden lang en die van Zacharias zelfs 192. Toch heeft de geringe lengte niet geleid tot vergetelheid: de lofzang van Simeon behoort al sinds het begin van de Kerk tot het avondgebed. In en buiten kloosters worden deze woorden dagelijks gebeden in de complete.

Het is dan ook een prachtige tekst. Onlangs vertelde iemand me dat hij deze lofzang zo graag bidt om de rust die er vanuit gaat. Het aanbevolen gebedstijdstip speelt daarin mee, zei hij: aan het eind van de dag, voor het slapengaan, zoals Simeon deze woorden uitspreekt aan het einde van zijn leven, voordat hij zich toevertrouwt aan de Heer.

Toen Jozef en Maria deze woorden van Simeon hoorden, beleefden zij allermint een eindmoment. Integendeel, zij stonden aan een nieuw begin. Jezus was veertig dagen oud en werd conform de joodse wet opgedragen aan de Heer. Dat gebeurt hier in Jeruzalem, in de tempel. En daar komen zij “een zekere Simeon” tegen, zoals Lucas hem omschrijft. Kennelijk is het niet zo relevant wie Simeon precies is en wat hij zoal in het leven doet. Wel wordt hij “een wetgetrouw en vroom man” genoemd “die Israëls vertroosting verwachtte”. Het Griekse woord voor “verwachten” heeft hier betrekking op de vervulling van beloften. Simeon verwacht iets dat thuishoort in een groter verhaal: het verhaal over de weg die God gaat met de mens, het verhaal over “het heilig verbond” in de lofzang van Zacharias, de vader van Johannes de Doper, de profeet van dat nieuwe verbond. Het verwachten bij Simeon gaat gepaard met een groot vertrouwen, want zonder vertrouwen kan er ook geen toevertrouwen zijn.

Lucas is zwijzaam over Simeons biografische details, maar juist mededeelzaam over diens inspiratiebron. In drie opeenvolgende verzen horen we over de heilige Geest. In vers 25 staat dat de Geest op Simeon rustte. Dan dat Simeon “een godsspraak [had] ontvangen van de heilige Geest”. En daarna dat hij “door de

De lofzang van Simeon, Rembrandt van Rijn, olieverf op paneel, 1631, collectie Mauritshuis

Geest gedreven” naar de tempel was gekomen. Die sturende Geest zien we vaker in de Bijbel, zoals bij de profeet Ezechiël (“de Geest tilde mij op en voerde me mee” – hoofdstuk 3, 14) en bij Jezus zelf na zijn doop in de Jordaan (Lucas 4, 1). In onze tijd is die Geest ook sturend aanwezig bij mensen die ‘zomaar’ een kerk binnenlopen en daar ten diepste worden geraakt. Ook wij mogen ons in vertrouwen door de Geest laten leiden als we zoeken naar nieuwe wegen die onze krimpende Kerk kan gaan.

Misschien schuilt mede daarin de aantrekkingskracht van deze tekst over Simeon. Hij ziet, hij gelooft, hij vertrouwt, en hij weet zich bij dit alles geleid. Hij ziet het heil in het kind Jezus. Hij gelooft in de zorg van God voor de wereld en voor hem. En dat geloof doet hem vertrouwen, ja, zich toevertrouwen: hij kan in vrede heengaan. Begeleid door de Geest, terug naar God de Vader. Zo is dat einde ook voor hem een nieuw begin, in het feestelijke en troostrijke licht van Kerstmis. <

Jim Schilder

De geboorte van het geweten

In het jodendom bestaat al heel lang een bijzonder gebruik: elke week een commentaar schrijven op de Bijbellezing die in de synagoge wordt gelezen. Het wordt de parasjat ha-sjawoea genoemd. Elke week en toch is er nooit een moment dat de voorraad commentaar voldoende is. Waarom komt dat moment nooit? Omdat de Bijbel onuitputtelijk is. En ieder mens uniek is, met een eigen perspectief op de Bijbelse verhalen. Dat is ook het geval met het boekje van de liberaal-joodse Rob Cassuto. Na omzwervingen in allerlei Oosterse wijsheden, keerde hij terug tot het jodendom – zonder al het andere achter zich te laten. Hij verdiepte zich in de creatieve uitleg van de rabbijnen en volgde bovendien het spoor van een ver familielid van hem, de beroemde bijbelgeleerde Umberto Cassuto. Zijn zoektocht is te lezen in een charmant boekje waarin persoonlijke visie samengaat met een stevige dosis kennis. *Reizen door de Tora* heet het.

Een toepasselijke titel, want op een reis valt je nu eens dit op, dan weer dat. De wekelijkse lezing in de synagoge omvat zo’n vijf hoofdstukken, dus Rob maakt elke keer een persoonlijke keuze. Zo oppert hij dat het paradijsverhaal een beeldende vertelling is over de geboorte van het geweten van de mensheid. De lotgevallen van het eerste mensenpaar hebben dan ook betekenis voor alle mensen. Die gedachte zet hij voort in het verhaal van Kaïn en Abel: wist Kaïn wel wat een moord was? De moeilijkste zin uit heel de Bijbel is Genesis 4, 6-7. Rob geeft die tekst op basis van het Hebreeuws (zoals heel zijn uitleg), als volgt weer:

“En de Eeuwige zei tot Kajin: ‘Waarom ben je woedend en laat je het hoofd hangen? Als je goed handelt, zal je dan niet waardig voelen? Maar als je niet goed handelt, zal de zonde aan je deur op de loer liggen. Zijn begeerte zal naar je uitgaan, maar je hebt de macht hem te beheersen.’” In deze zin wordt de vernedering van Kaïn die tot geweld heeft geleid, benoemd. Vernedering leidt tot gewelddadigheid: dit is het inzicht dat de Bijbel ons voorhoudt. Maar de Eeuwige vervolgt: “Je hoeft je niet vernederd te voelen als je waardig handelt.” En dan: “Als je je agressie de vrije loop laat zal het kwaad je achtervolgen. Toch blijf jij zelf verantwoordelijk, je kunt die agressie de baas.” Zo wordt deze uiterst lastige, maar centrale zin (willen we de diepte van de menselijke aard begrijpen) door Rob uitgelegd. Het Bijbelvers krijgt dan

de betekenis van het beheersen van de impuls tot agressie. Kenmerk van agressie is dat de mens op dat moment nog niet inziet wat hij aanricht. Hier dus weer de geboorte van het geweten, als ontwakend inzicht in wat de mens kan aanrichten. Het raadselachtige Kaïnsteken lijkt een stigmatisering van de moordenaar, maar kan evengoed worden gezien als goddelijke bescherming: Kaïn krijgt wellicht toch de kans om tot inzicht en berouw te komen.

Zo vervolgt Rob zijn boeiende tocht door de Tora, van het begin naar de berg Sinai. Het boekje is bij Pardes verkrijgbaar, deel 2: *Van de Berg naar het Land*, komt aan het eind van het jaar uit. <

Marcel Poorthuis

Reizen door de Tora | Rob Cassuto | Pardes | € 20,- | <http://www.folkertsmaastrichting.nl/Webshop/Product.php?Id=88>

In deze rubriek besteedt internetpastor Nikolaas Sintobin sj aandacht aan geloof, kerk en internet.

Digitaal geweld

In internetfora over geloofszaken voert vaak een kleine, maar agressieve minderheid de boventoon. Dat vertekent het beeld van wat christen zijn vandaag kan betekenen.

Er zijn enkele addertjes verborgen onder het digitale gras. Ik denk hierbij vooral aan het geweld dat welig tiert in de sociale media, in het bijzonder op Facebook. Het is ontluisterend hoe christenen op dit forum op elkaar inhakken. Het gaat hier ook over belijdende gelovigen.

De onmiddellijkheid van het internet heeft een ontremmend karakter. “Bezin eer je begint” is een wijsheid die op het internet vaak in de wind wordt geslagen. Impulsiviteit en onverdraagzaamheid nemen dan het roer over in een medium waar je schrijfsels meteen gepubliceerd worden.

Voor wie elders niet aan de bak komt, kan het kleine scherm de gedroomde plaats zijn om soms weinig verheven of subtiele ideeën wereldkundig te maken. Samen met de quasi-afwezigheid van filters, geeft dit een cocktail die het niveau van het gesprek niet verhoogt. Een concreet gevolg hiervan, is dat zich in de social media een schare van zelfverklaarde specialisten aandient die met grote stelligheid standpunten innemen over onderwerpen waarvan ze vaak nauwelijks iets afweten. Dat is tot daar aan toe.

Vervelender is dat kleine maar erg luidruchtige groepjes chris-

tenen er niet voor terugdeinzen systematisch agressieve reacties te geven op de input van mainstream christenen. Kwalijk gevolg hiervan is dat laatstgenoemden de neiging hebben zichzelf te censureren, lees: zich terug te trekken uit de sociale media als het gaat over religieuze onderwerpen. Hierdoor dreigen deze digitale marktplaatsen gemonopoliseerd te worden door een kleine minderheid die een vertekend beeld geeft van wat christen zijn vandaag kan betekenen.

Twee tips om ertoe bij te dragen dat het gebod van de liefde ook op internet meer een werkelijkheid kan worden. (1) Het heeft geen zin om geweld met geweld te beantwoorden. Hoe aanstootgevend sommige

commentaren ook zijn, gun het jezelf om ze niet te lezen en doe niet mee aan het opbod van geweld. (2) Voor mezelf heb ik “verzoening” tot een aandachtspunt gemaakt. Ik zeg wat ik te zeggen heb. Ook al weet ik dat dit sommige internauten niet gelukkig zal maken. Wel zal ik steeds proberen mijn mening op zo’n manier te verwoorden, dat zij andere mensen van goede wil niet voor het hoofd stoot. <

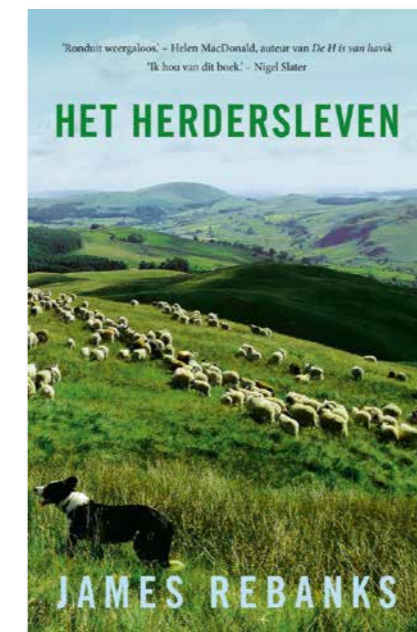
Nikolaas Sintobin sj
Internetpastor en
verantwoordelijk voor
www.biddenonderweg.org,
www.gewijderuimte.org,
www.ignatiaansbieden.org,
www.inalledingingen.org en
www.verderkijken.org

Delen in iets groots

Elke middag rond de klok van vier uur loopt hij naar het uiterste punt van het eiland; daar gaat hij languit op het gras liggen, met zijn gezicht over de kliffen heen. Dan wacht hij op de eerste metershoge golven die hem overspoelen. Hij houdt zich met zijn handen vast aan het gras en wordt zo niet meegesleurd door het water. Dat is het ritueel dat Daniël van Santvoort heeft ingepast in zijn leven. Hij is de abt van de trappisten op Caldey Island, een klein eiland voor de kust van Wales. Op het eiland wonen dertig mensen: vijftien monniken, vijftien eilanders. Samen houden ze het uit op deze unieke plek. En de uit Tilburg afkomstige Daniël van Santvoort heeft daar de kracht van de schepping bij nodig. Want dat opspattende water doet hem beseffen dat hij weer leeft.

Ik heb in 2004 mijn eerste klooster-serie gemaakt. Die voerde me langs Caldey Island en vier andere bijzondere plekken. Al die abdijen lagen op prachtige locaties in de natuur. Die zomer heb ik geleerd dat we in die schepping onze diepste bestemming vinden. Daniël van Santvoort ervaart daar tot op de dag van vandaag zijn kleinheid in het geweld van de oceaan die hem overspoelt. Maar het mooie van de schepping is dat we als mensen ook kunnen groeien aan de schepping. Het water geeft deze Tilburger ook weer leven. Zoals de bloemen dat doen bij de zusters van Grandchamp, een oecumenisch vrouwenklooster bij het meer van Neuchatel.

De vrouwen leven daar in de geest van Taizé en op de goedheid van de natuur. Bloemen hebben er het hoogste woord. Minke de Vries was er jaren lang de priorin. Zij nam me mee naar de tuin; daar plukte ze de ene mooie bloem na de andere. Maar ze wees me ook op het onkruid. En ze maakte de vergelijking met de dubbelheid in mensen. In de tuin

leren we dat we in al onze goede bedoelingen ook gebrokenheid met ons meedragen. Daarom leren de bloemen dat door onze barsten in het leven heen het goede sterker zal zijn. Op elke kamer en in iedere publieke ruimte stonden en staan daar bloemen, als boodschappers van het goede. Minke de Vries leeft niet meer, maar haar levensles draag ik met me mee.

De schepping is ook meedogenloos. Er zijn weken en maanden dat de kloosterlingen op Caldey Island het eiland niet kunnen verlaten. Dan vaart er geen boot. Dan moet iedere monnik het uithouden met zichzelf. Leven op een eiland of tussen de bergen, zoals de kartuizers in de bergen rond Grenoble doen, is de confrontatie met je eigen eenzaamheid. Misschien is dat wel de grootste les van de natuur: dat iedere mens het moet uithouden met zichzelf, vrede moet sluiten met zijn schaduwen en daar de barmhartigheid van de Schepper mag ervaren.

Barmhartigheid, eenzaamheid, goedheid, kleinheid en levenskracht. Al deze thema’s herkende ik in het boek dat ik de afgelopen weken las. Er komt geen kloosterling in voor. God wordt niet bij naam genoemd. Maar het diepe weten dat we delen in iets (familie, traditie) en Iemand (onze Schepper) en het zo uithouden in onze eenzaamheid, dat besef is tastbaar op elke pagina. Het is een boek over het herdersleven. Ik heb het ademloos uitgelezen. En ik had het gevoel dat ik weer terug was op Caldey Island, in Grandchamp en bij La Grande Chartreuse. Wie graag in kloosters komt, moet dit boek lezen. Het staat niet voor niets op nummer één in de toptien van de Abdij van Egmond. <

Het Herdersleven | James Rebanks | Hollands Diep

Ieder parochieblad heeft z'n eigen kleur, vaak is het een opvallende kleur, geel. Maar in de decembermaand kleuren de parochiebladen mee met de typische kerstkleuren rood of groen. Dit geldt vooral voor de parochiebladen die van begin tot eind in eigen beheer worden gemaakt. Steeds vaker kiest een parochie voor een aanpak waarbij minder vrijwilligers nodig zijn, omdat bijvoorbeeld het drukwerk wordt uitbesteed aan een drukkerij of dat het parochieblad bij een externe partij wordt vervaardigd.

In bijna alle parochiebladen aandacht voor het nieuwe 'Onze Vader', dat we sinds eind november bij de vieringen in de kerk bidden. Soms in een artikeltje geschreven door de lokale pastor; soms een op het internet gevonden schrijven. In wat voor soort tekst ook, iedere schrijver vraagt zich af of de tekstuele aanpassingen snel zullen nestelen in het hoofd van de mensen. In een aantal parochies is de aanpassing van het Gebed des Heren meteen ook aanleiding voor wat andere, liturgische, wijzigingen. Bijvoorbeeld dat de tussenvoeging van een gebed ('Verlos ons, Heer, van alle kwaad...') weer wordt gebeden door de voorganger, voordat de doxologie bij het Onze Vader door allen gebeden of gezongen wordt.

Uiteraard, hoe kan het ook anders, in alle parochiebladen volop aandacht voor de vieringen met Kerstmis, oecumenische vieringen in de dagen vóór Kerst, de kerstconcerten van (parochie)koren of kerstsamenzang in de parochiekerken en de vele andere activiteiten die in parochies worden gehouden eind december en begin januari. Met deze tijd verder veel aandacht voor speciale diaconale projecten of acties. Kerstpakketten worden verzameld en via de PCI verdeeld onder de mensen. De lokale Voedselbank wordt vaak genoemd als doel van een caritasproject. In de meeste parochiebladen laat de penningmeester ook nog even van zich horen. In één parochieblad onder het titeltje 'Aardse zaken'. De strekking van hun bijdragen is dat de parochie voor 2016 nog wat donateurs zoekt om het kostenplaatje dekkend te krijgen.

Ja hoor... hij bestaat nog steeds: de Gerarduskalender. Bij velen hing deze dagkalender in huis, met iedere dag een scheurblaadje met bijbelteksten, grapjes en wetenswaardigheden. Er is nog steeds een parochieel netwerk, want veel parochies promoten de aanschaf van deze kalender gemaakt door het Klooster van Wittem (bedevaartplaats van H. Gerardus Majella) in hun parochieblad. Een uitstekend cadeau voor onder de kerstboom...

In **Zeewolde**, parochie Sterre der Zee, vond op 8 november een mooie ontmoetingsdag plaats die ooit begonnen is als ziekendag. Het thema 'Zorg om de mens' kwam in woord en zang aan de orde. Zorg is in onze huidige tijd bijna dagelijks aan de orde. Zorg om de medemens, mantelzorg, zorg ontvangen, verzorgd zijn. Na de viering was er tijd voor de lunch en gezelligheid. Een optreden werd zeer gewaardeerd en er wordt teruggekeken op een mooie dag.

In het parochieblad van de Sint-Eloyparochie (**Beverwijk en Wijk aan Zee**) een leuk nieuw initiatief: "Zoals u allemaal wel gezien hebt, groeit de jeugd in de parochie (en dan bedoel ik niet alleen in lengte maar ook in hoeveelheid). Jeugdkoor Eigen Wijs heeft inmiddels 23 leden. Geweldig. Ook het aantal kinderwoorddiensten in de Agatha breidt zich uit." In Wijk aan Zee worden al jaren olieballen verkocht om daarmee jeugdactiviteiten te betalen. Dit wordt nu ook in Beverwijk gedaan. "Bij de spelletjesavond van 18 november hebben we de aanwezige kinderen en ouders alvast een proefronde gegeven van olieballen én appelflappen. En ze waren enthousiast en we mogen de actie voortzetten!" Met deze olieballen gaan ze qua jeugd in Beverwijk en Wijk aan Zee het nieuwe jaar vast goed in...

Advent-/Kerstmarkt van Kevelaar: dit smaakt naar meer!

Zo'n veertig mensen uit het hele bisdom namen op 10 december deel aan de dagtocht naar Kevelaar, georganiseerd door de Kevelaarorganisaties van ons bisdom. In de bus vanaf de diverse opstapplaatsen zat de stemming er ondanks het vroege uur van vertrek er al goed in. Onderweg ontmoetten bekenden elkaar, werd kennis gemaakt met nieuwe deelnemers en baden we de rozenkrans. Traditiegetrouw zongen we bij het passeren van de Nederlands-Duitse grens het Magnificat en zodra de toren van de basiliek van Kevelaar in zicht kwam, klonk uit volle borst het Salve Regina.

Na aankomst was er volop tijd om op eigen gelegenheid de leuke advent-/kerstmarkt te bezoeken, door de gezellige winkelstraatjes van het feestelijk in kerstfeer getooide Kevelaar te struinen of om even stil te zijn bij Maria, de Troosteres van de Bedroefden. In de Kaarsenkapel vierden we Zondag Gaudete met een prachtige Eucharistieviering, waarbij we ook gebeden hebben voor de bedevaartintenties die gedurende de dag waren ingeleverd. Een dag van gezelligheid, maar zeker ook een samenzijn in vreugdevol geloof, zoals de liturgie van Zondag Gaudete ons vraagt. Na een heerlijke warme maaltijd vertrok de bus weer met voldane pelgrims én met enige tassen kerstinkopen, waarvan de devotionalia voor vertrek nog gezegend konden worden.

Enkele pelgrims waren voor het eerst met ons mee. "Dit smaakt naar meer", hoorden we diverse keren! En dat treft, want op 3, 4 en 5 juli 2017 staat de jaarlijkse zomerbedevaart gepland, in het jubileumjaar van 375 jaar Kevelaar!

Agenda

Zaterdag 24 december

21.00 **Kerstnachtmis** met Mgr. Hendriks (Bedevaartkapel)

Zondag 25 december

10.30 **Hoogfeest van Kerstmis**, H. Eucharistie (Bedevaartkapel) (geen H. Mis om 9.00)

Maandag 26 december

10.30 **Tweede Kerstdag**/H. Stefanus, H. Eucharistie (Bedevaartkapel)

Zondag 1 januari

Hoogfeest H. Maria Moeder van God

10.30 H. Eucharistie (Bedevaartkapel) (geen H. Mis om 9.00)

Zaterdag 7 januari

Eerste Zaterdag Bedevaart

12.00 H. Eucharistie (Bedevaartkapel), 11.25 Rozenkransgebed, voor en na de H. Mis biechtgelegenheid, 14.30 Aanbidding/Lof

Zondag 15 januari

Wake-up!! Together

Jongeren vanaf 16 jaar ontmoeten elkaar op de Jongerenzolder (Julianaklooster). Gezellig! – Met aandacht voor het leven én voor elkaar! 12-18, beginnend met brunch. Aanmelden: karinblauw@hetnet.nl

Vrijdag 20 - zondag 22 januari

Vomingsweekend 'The Next Step'

The Next Step is een reeks van drie inspirerende vormingsweekenden voor jongeren die getripped zijn om over het katholieke geloof na te denken. De weekenden vragen geen grote gedegen kennis van het geloof, maar wel de bereidheid om met elkaar stevige stappen te zetten op de weg die God voor ieder in gedachten heeft. Aanmelding: aanmelden@jongkatholiek.nl

Zaterdag 28 januari

Kapeldag Communicanten Castricum – Uitgeest - Heemskerk (zie kader)

Zaterdag 4 februari

Eerste Zaterdag Bedevaart

12.00 H. Eucharistie (Bedevaartkapel), 11.25 Rozenkransgebed, voor en na de H. Mis biechtgelegenheid, 14.30 Aanbidding/Lof Besturenscursus Bisdom Haarlem-Amsterdam 9.30 - 16.00. Informatie: Martin Frederiks, 023-5112640

Zondag 5 februari

Gezinsdag

10.30 H. Mis met kindernevendienst en oppas voor de allerkleinsten (Bedevaartkapel); 12.00 Warme maaltijd (Julianaklooster); 13.00 Vormingsprogramma met catechese voor elke leeftijdsgroep en oppas-mogelijkheid; 14.30 Korte afsluitende gebedsviering (Julianaklooster). Informatie en opgave bij Zusters: 072-7370085 of mail naar: familiedagen@olvternood.nl

Maandag 6 februari

Willibrorddag

12.10 - 13.45 Diaken PierPaolo Flesia over Gemeenschap Paus Johannes XXIII

14.00 Lunch (Middagprogramma voor priesters, diakens en catechisten)
Informatie en opgave: Pieter Klaver, evenementen@tiltenberg.org

Woensdag 8 februari

Cursus 'Genesis tot Jezus'

19.30 tot +/- 21.00, Missionair Centrum (Julianaklooster)
Informatie: zusters@olvternood.nl

Zaterdag 11 februari

Onze Lieve Vrouw van Lourdes

10.30 H. Eucharistie met koor (Bedevaartkapel)
Aansluitend processie en Zelf-Mee-Breng-Lunch (Potluck-dinner)

Vrijdag 17 - zondag 19 februari

Jongerenretraite Gemeenschap Shalom

Informatie: Katholieke Gemeenschap Shalom: 0317-356724, nederland@comshalom.org

Zaterdag 25 februari

Kapeldag Communicanten Langedijk

(zie kader)

Nieuw!

Ieder vrijdag: 15.00-18.00 Aanbidding (Genadekapel)
15.00 Kruisweg en Rozenhoedje van Barmhartigheid, stil gebed,
17.30 Vespers met seminaristen (behalve in vakantietijd)

Kapeldag voor eerste communicantjes

De voorbereiding op de eerste Heilige Communie is heel belangrijk. De kinderen leren begrijpen waarom dit zo'n waardevol moment is in hun leven; ze mogen Jezus voor het eerst in hun hart ontvangen.

Het heiligdom OL Vrouw ter Nood biedt voor alle parochies ter ondersteuning van deze voorbereiding een gezellige middag aan voor kinderen en hun ouders. Er is een speurtocht door het bos, een sfeervol gebedsmoment in het Julianaklooster, uitleg over de ware aanwezigheid van Jezus in de Eucharistie, water putten uit de Mariaput en een mooie kaarsprocessie naar Maria.

Al met al een onvergetelijke middag!

Informatie en opgave:

zusters@olvternood.nl of tel: 072-7370085

Kerstopenstelling Nieuwe Bavo Haarlem

De kerstviering is een ideale gelegenheid om de Nieuwe Bavo opnieuw te bezoeken, de kerstsfeer in het verwarmd midden-schip te proeven en de nieuwe kunstwerken te bekijken die het afgelopen jaar zijn aangebracht (van o.a. Marc Mulders – Kunstenaar van het Jaar 2017). Het programma:

• maandag 26 december tot en met zondag 8 januari

Openstelling van 12.00 tot 16.00 uur (m.u.v. 1 en 2 januari), met dagelijks om 13.00 uur een rondleiding. Tevens kan het KathedraalMuseum worden bezocht. Aan de kinderen is ook gedacht met diverse activiteiten zoals een speelhoek met tekentafel.

• Woensdag 28 december – avondopenstelling

's-Middags zijn er torentochten en presenteert het H. Kerstmisgilde zich vanaf 14.30 uur in de kerstkapel. De avondopenstelling van 19.30 tot 22.30 uur is in een sfeervol

verlichte kathedraal met op de achtergrond kerstmuziek van de Spaarnebazuin. Er is dan de mogelijkheid om de torens te beklimmen voor een prachtig uitzicht over de verlichte stad.

Toegang € 4,00 – kinderen € 1,00, incl. koffie en thee. Entree via hoofdportaal aan de westzijde, tussen de twee torens. Ruime parkeergelegenheid op het Emmaplein – let op: parkeermeters. Voor autobussen zijn aparte plaatsen aan het Bottemanneplein.

Op bedevaart naar Lourdes

De Lourdesgroep bisdom Haarlem-Amsterdam begeleidt al ruim twintig jaar de bedevaartreizen naar Lourdes die aangeboden worden door het Huis van de Pelgrim. De reis is voor jong en oud, ziek en gezond; een combinatie van ouder met zoon of dochter kan heel bijzonder zijn. Bij iedere bedevaart zijn Nederlandse artsen en verpleegkundigen aanwezig en bijna alle voorkomende zorg kan worden geregeld. Op 21 januari 2017 om 10.30 uur wordt een informatiebijeenkomst gehouden over de Lourdes-bedevaartsreizen in 2017. U bent van harte welkom in de Vleugel links naast de Pastoor van Arskerk aan het Prinses Beatrixplein 6 in Haarlem. De reizen in 2017: busreis van 17 t/m 25 mei, vliegreis van 19 t/m 24 mei en vliegreis van 2 t/m 7 september. Indien U bij CZ verzekerd bent en een medische achtergrond heeft, zijn er kortingsmogelijkheden die in samenwerking met CZ kunnen worden bepaald. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met diaken Philip Weijers: 023-524697 of 06-53887641 of www.lourdesgroepbisdomhaarlemamsterdam.nl

Drie studiedagen in Noord-Holland voor amateurorganisten

In 2017 organiseert de KSSG (Kerkelijke Stichting St. Gregorius) in het bisdom Haarlem-Amsterdam drie studie- en contactdagen voor amateurorganisten.

De eerste zal plaatsvinden op zaterdag 11 maart in de O.L.V. Geboortekerk in Uitgeest. Docent Geerten Liefthing (1e-prijswinnaar Haarlems Improvisatieconcours 2016) zal de aanwezigen uitleggen hoe een eenvoudige improvisatie gemaakt kan worden. Daarnaast is het voor alle deelnemers mogelijk ook zelf meegebracht repertoire te spelen op het in 2016 gerestaureerde Adema-orgel uit 1898.

De tweede studie- en contactdag zal plaatsvinden op zaterdag 22 april in de Sint-Laurentiuskerk te Alkmaar. De uit Letland afkomstige organiste Una Cintina zal de aanwezigen informeren over de orgelliteratuur uit de Baltische staten. Daarnaast is het voor alle deelnemers mogelijk ook zelf meegebracht repertoire te spelen op het in 2016 gerestaureerde Pels-orgel uit 1950.

De derde studie- en contactdag zal plaatsvinden in de Grote Kerk te Oosthuizen op zaterdag 17 juni. In deze kerk staat een wereldberoemd orgel uit de 15e/16e eeuw. De Italiaans-Nederlandse organist Matteo Imbruno zal de aanwezigen vertellen over de Italiaanse orgelcultuur en daarbij repertoire aanreiken dat geschikt is voor amateurorganisten. Uiteraard is er ook op deze dag gelegenheid het orgel te bespelen.

Voor meer informatie kunt u kijken op www.kssg.nl of contact opnemen met Mark Heerink, regionaal medewerker kerkmuziek van de KSSG: m.heerink@kssg.nl of 06-23400843.

ontwerp en productie van
magazine | krant | boek
huisstijl | folder | website
scherpste prijzen voor drukwerk

novente
vormgevers

www.novente.nl

DE TILTENBERG

**DENK JE
EROVER
PRIESTER TE
WORDEN?**

Kijk eens op www.tiltenberg.org
of kom langs in Heiloo!

Grootseminarie St. Willibrord
Hoogeweg 65
1851 PJ Heiloo
telnr. : 072 505 1288
www.tiltenberg.org

Wilt u de priesteropleiding steunen?
Uw gift is zeer welkom op rek.nr.
NL64 INGB 000 000 5464
t.n.v. Het Grootseminarie

**UITVAARTVERZORGING
A. DE JONG**

sinds 1966 een vertrouwd gezicht
voor een uitvaart vanuit het bisdom

persoonlijke begeleiding vanuit een familiebedrijf

Alle persoonlijke en rituele wensen zijn mogelijk

voor vrijblijvende inlichtingen: tel.: (020) 676 13 37
Cliostraat 42, 1077 KJ Amsterdam, dejong@uitvaart.nl
www.uitvaartcentrum.amsterdam

BGNU

VREEKER BEGRAAFPLAATSSERVICE

www.begraafplaatservice.nl

Padverhardingen	Grafdelven
Groenbeheer	Graven ruimen
Boomverzorging	Op- en herbegraven
Beschoeiingen en keerwanden	Grafkelders
Oplossingen voor grondwateroverlast	Urnen bestemmingen
Knekelputten	Aanleg en uitbreiding
Grafbekisting, loopplanken en transportkar	Renovatie en herindeling
Natuursteen, Grafmonumenten	Onderhoudswerkzaamheden

De Hout 47, 1607 HB Hem
T: 0228-544484 • F: 0228-544651

BETROKKEN
DUURZAAM
VERNIEUWEND

Met zorg betrokken

Monumentenwacht Noord-Holland

Bouwkundige inspecties en
adviezen aan particulieren,
ondernemingen, stichtingen en
overheden over monumentale
gebouwen in Noord-Holland

- Beoordeling van offertes en
prijsopgaven • Bereikbaarheids- en
veiligheidsplannen

info@monumentenwachtnoordholland.nl
www.monumentenwachtnoordholland.nl

T: 075 6474588
F: 075 6474593
Veerdijk 32, 1531 MS Wormer
Postbus 79, 1520 AB Wormerveer

Verbinding gevraagd!

We zijn door de kerk verbonden met God, met elkaar en met de generaties voor en na ons. We houden elkaar vast in geloof en verbinden ons met mensen die steun nodig hebben. Nu het steeds vaker 'ieder voor zich' lijkt te zijn, is het de kerk die verbindt. Geef aan die verbinding. Geef aan Kerkbalans.

Al eeuwenlang verbindt de kerk mensen met elkaar. Denk maar eens aan de ja-woorden die zo vaak klinken in de kerk. Woorden van een leven lang verbinden. Daar waar steeds meer mensen aandacht en steun nodig hebben, strekken wij onze handen naar hen uit. De kerk is de plek waar God zich aan ons verbindt en, door ons, aan de wereld waarin wij leven.

En nu is het onze beurt om die geschiedenis van verbondenheid om te zetten in een toekomst. Om ervoor te zorgen dat onze kinderen, kleinkinderen en iedereen die in de toekomst op zoek gaat naar verbinding terecht kan in de kerk. In een maatschappij waarin steeds meer verwijdering lijkt te ontstaan, mogen wij als kerk de eenheid blijven zoeken. Daar waar steeds meer mensen eenzaam zijn, strekken wij onze handen naar hen uit. Zo verbinden we ons aan de maatschappij, aan elkaar en daarmee aan God.

Kerkbalans is er om ervoor te zorgen dat dit ook financieel mogelijk blijft. Daarvoor hebben we uw financiële bijdrage hard nodig. Het geld dat u geeft aan Kerkbalans is een investering. Een investering in de kerk van nu én de kerk van morgen. Een investering in uzelf en in de generaties die nog komen.

Geef voor Verbinding, geef voor een kerk in balans.

U beslist zelf welke vrijwillige bijdrage u aan deze actie wilt geven, die overigens (deels) aftrekbaar is van de belastingen. Uw bijdrage aan Kerkbalans valt onder 'Giften aan goede doelen' of 'Algemeen Nut Beogende Instellingen (ANBI)'. Wanneer u kiest voor een periodieke schenking is zelfs het hele bedrag aftrekbaar. Meer informatie vindt u op www.kerkbalans.nl

KERK **BALANS.nl**
2017

Vormingsaanbod 2016-2017

Voor het jaar 2016-2017 is er weer een divers vormingsaanbod van studiedagen en cursussen in het bisdom Haarlem-Amsterdam. Zo wordt de inmiddels bekende cursus voor bestuursleden gehouden, de dag van de caritas, een festival voor kinderkoren en netwerkbijeenkomsten vanuit het jongerenpastoraat. Het vormingsaanbod is gebundeld in een document dat via de website van het bisdom kan worden gedownload. Dit digitale document vervangt – voor dit jaar – de gebruikelijke folder met het vormingsaanbod. In dit document zijn tevens opgenomen de kortlopende cursussen van De Tiltenberg, het centrum voor kerkelijke opleidingen van het bisdom in Vogelenzang.

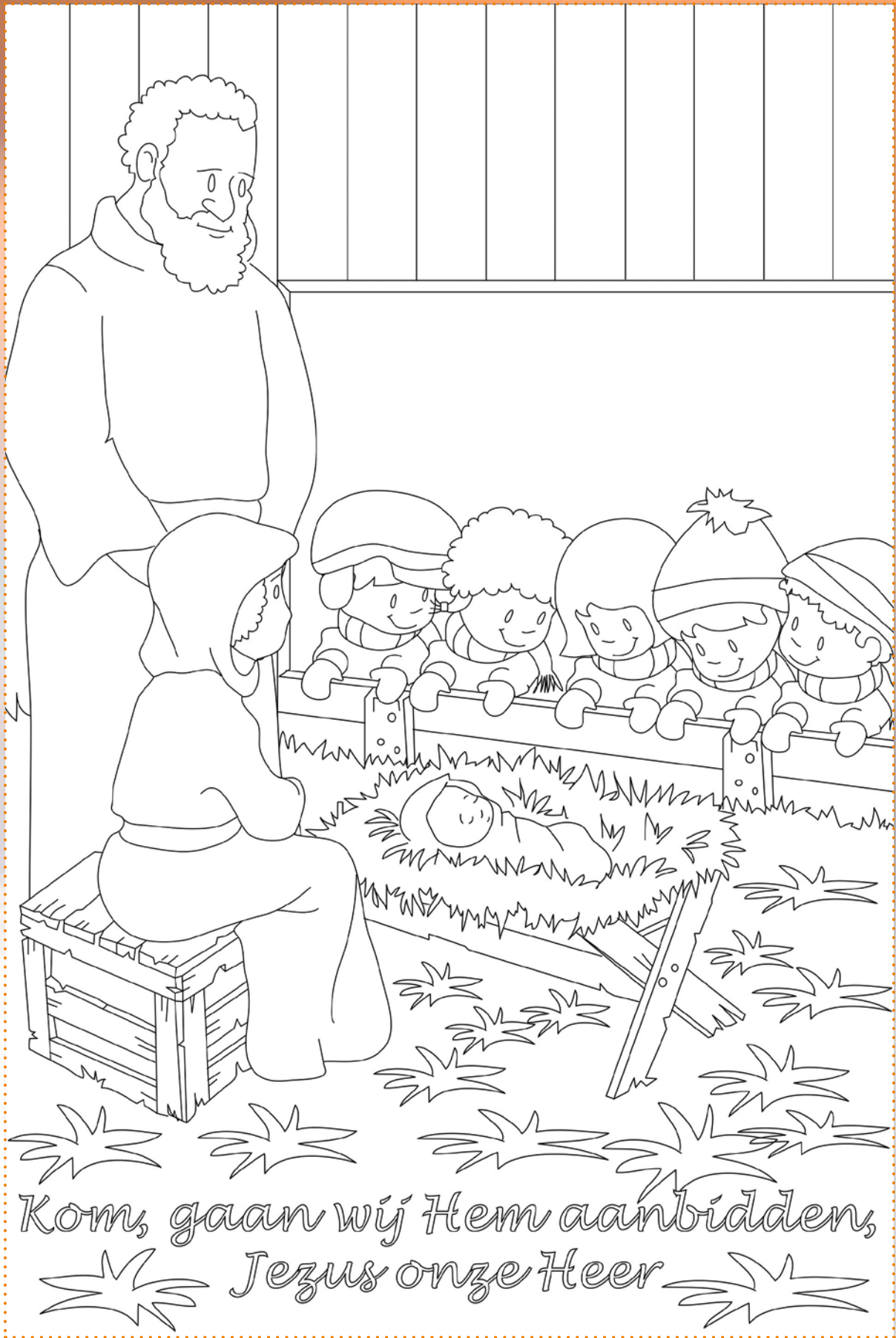
Nieuw jasje

Het volgende nummer van *SamenKerk* verschijnt in het nieuwe jaar. En in een nieuwe jas. Noem het een *aggiornamento*, een bij de tijd brengen van het blad. Op dit moment wordt achter de schermen hard gewerkt aan die nieuwe vormgeving. Het resultaat kunt u zien vanaf 23 februari, als het nummer wordt verspreid.

Uitreiking Bavopenning

Donderdag 3 november heeft Mgr. Punt de Bavopenning uitgereikt aan de heer Jan Buurman. Al eerder werd Jan Buurman geëerd met een hoge kerkelijke onderscheiding voor de vele verdiensten voor de kerk in het bisdom Haarlem-Amsterdam. Maar ook daarna heeft hij zich ingezet in verschillende functies, waaronder het financieel beheer van de congregatie van de zusters van de heilige Juliana de Falconieri. Bij gelegenheid van zijn afscheid is aan de heer Buurman (81) de Bavopenning toegekend.

Bron: www.samueladvies.nl

Kleur deze kleurplaat in en stuur hem vóór 19 januari 2017 naar **Redactie SamenKerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem**. Vermeld je naam, adres en leeftijd. Voor de vijf mooiste inzendingen hebben we een cadeau!